

USMF "Nicolae Testemițanu"

Anatomia funcțională a sistemului nervos central

***Catedra de anatomie
și anatomie clinică
asist. univ. Zinovia Zorina***

Planul prelegerii

- 1. Anatomia funcțională a sistemului nervos.**
- 2. Structura sistemului nervos.**
- 3. Dezvoltarea sistemului nervos central și anomaliiile de dezvoltare.**
- 4. Trunchiul cerebral.**
- 5. Sistemul limbic.**
- 6. Formația reticulată.**

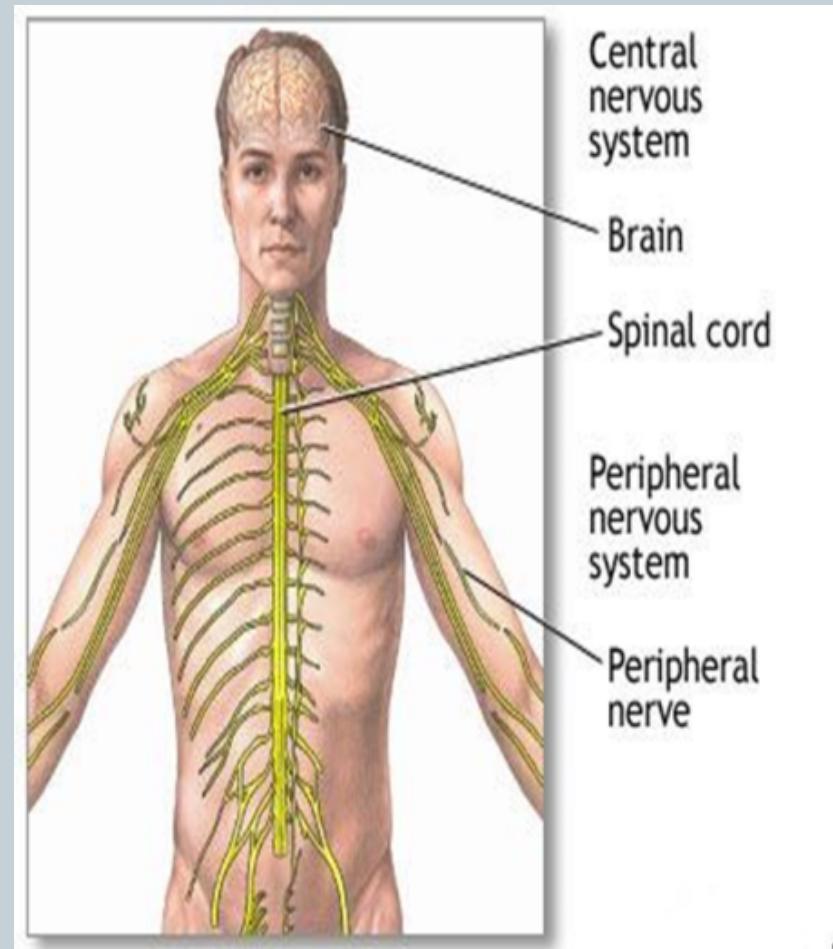
Sistemul nervos (SN)

- Este cea mai complexă și cea mai importantă rețea de control și de distribuire a informațiilor.
- Funcțiile principale ale SN:
  - Menținerea constantă a mediului intern;
  - Adaptarea la condițiile mediului extern;
  - Memoria și inteligența;
  - Funcția reflexă;
  - Coordonarea activității tuturor organelor.

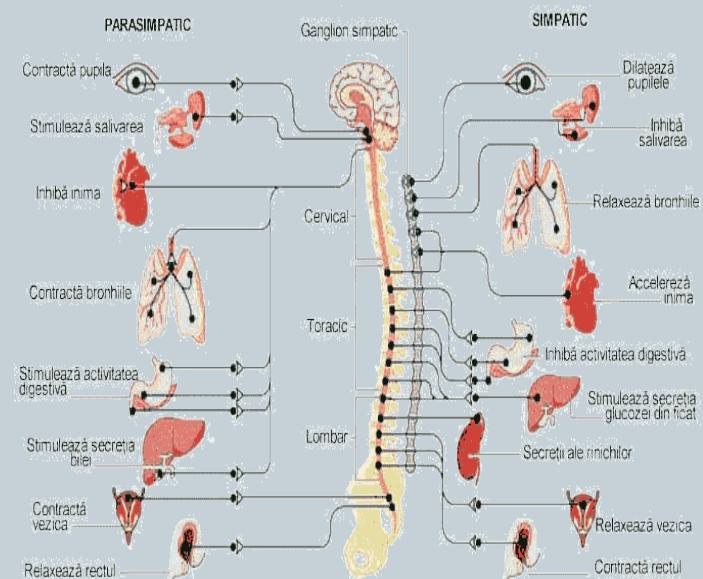
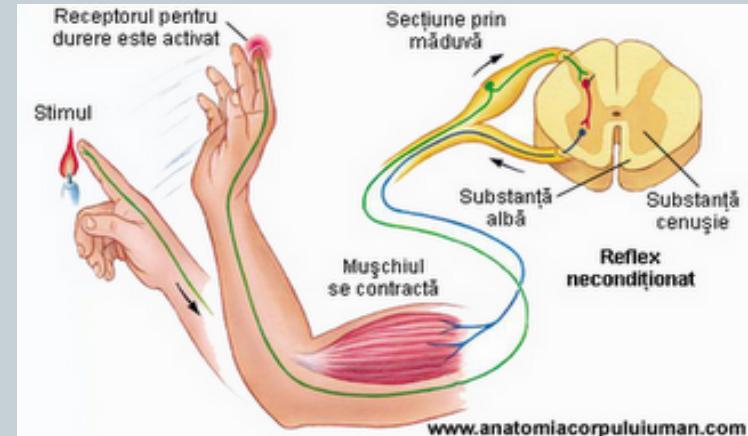
Sistemul nervos

- Topografic SN se împarte:
  - Sistem nervos central (SNC);
  - Sistem nervos periferic (SNP).
- SNC îi aparține:
  - măduva spinării;
  - encefalul.
- SNP îi aparține:
  - nervii cranieni (12 perechi);
  - nervii spinali (31 perechi);
  - ganglionii spinali.

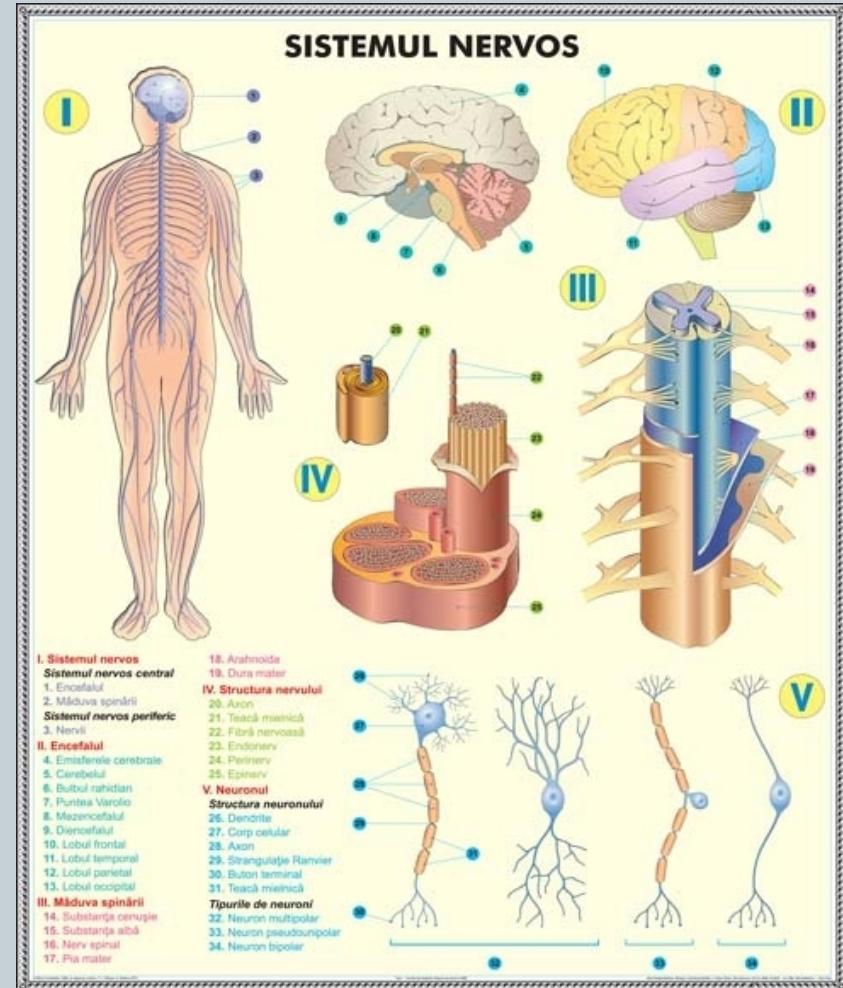
Sistemul nervos

- Funcțional SN se împarte:
  - Sistem nervos somatic (SNS);
  - Sistem nervos vegetativ (SNV).
- ❖ SNS inervează:
țesutul muscular striat (mușchii scheletici).
- ❖ SNV inervează:
  - **țesutul muscular neted;**
  - **țesutul glandular;**
  - **vasele sanguine.**

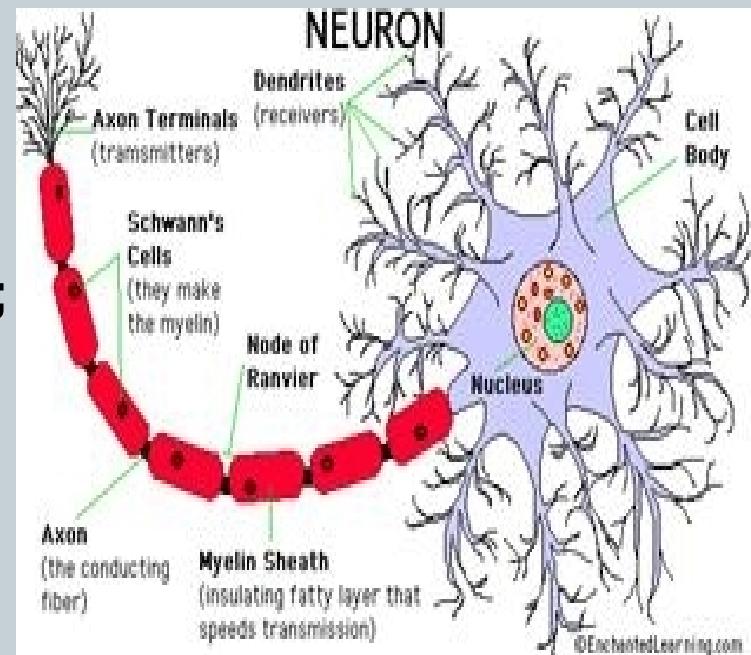
Structura SN

- **Țesutul nervos este constituit din:**
  - neuroni (celule nervoase);
  - neuroglia (țesutul de susținere).

- **SNC este compus din:**
  - **75% celule:**
    - 35% - neuroni;**
    - 40% - celule gliale.**
  - **15% substanță extracelulară;**
  - **10% sînge și vase sanguine.**

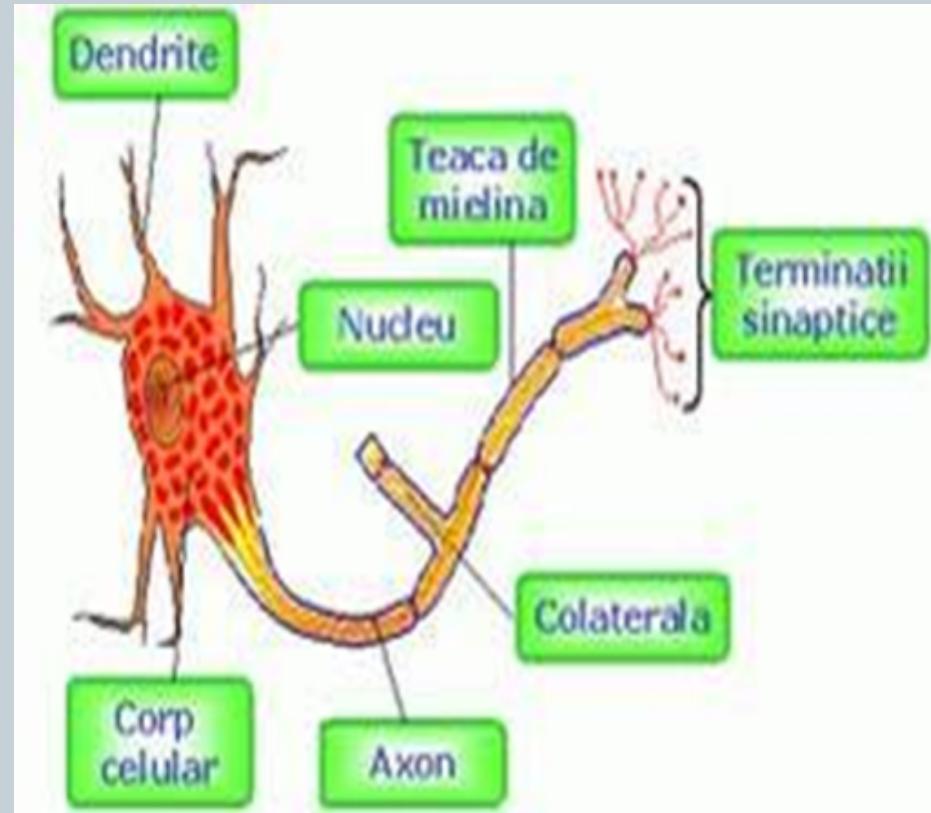
Neuronul

- Este unitatea morfofuncțională a SN;
- Sunt celule nervoase specializate;
- Le-a dat denumirea savantul Waldeyer;
- Numărul lor variază:
  - la nivelul SNC - 40-50 miliarde;
  - la nivelul cortexului - 14 miliarde.

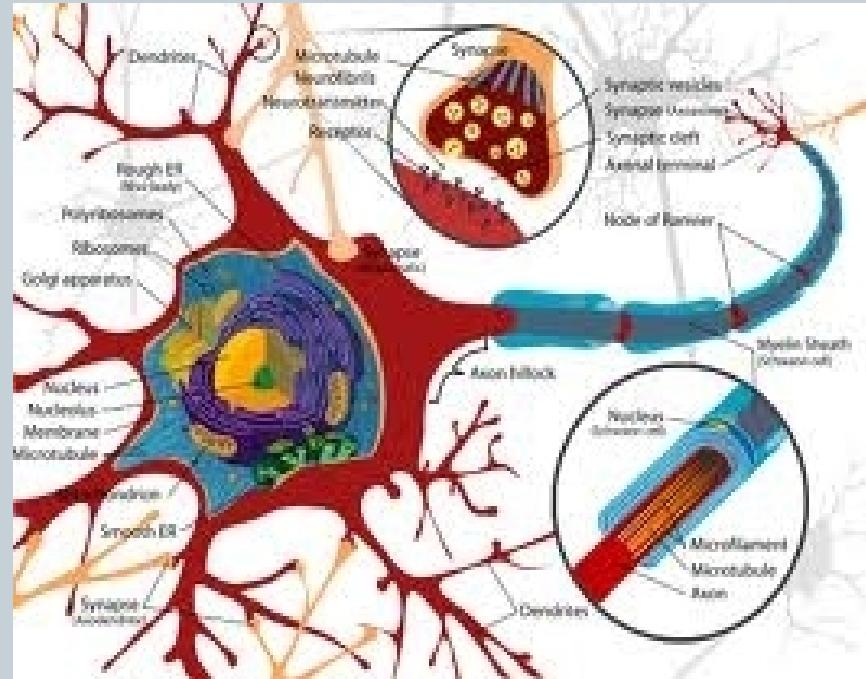
Structura neuronului

- Format din:
  - corp;
  - prelungiri nervoase;
- Dendritele - prelungiri scurte, ramificate.
- Axonul - prelungire lungă, unică, poate avea colaterale.
- Axonul se termină cu butoni terminali, în care se află mediatori chimici.

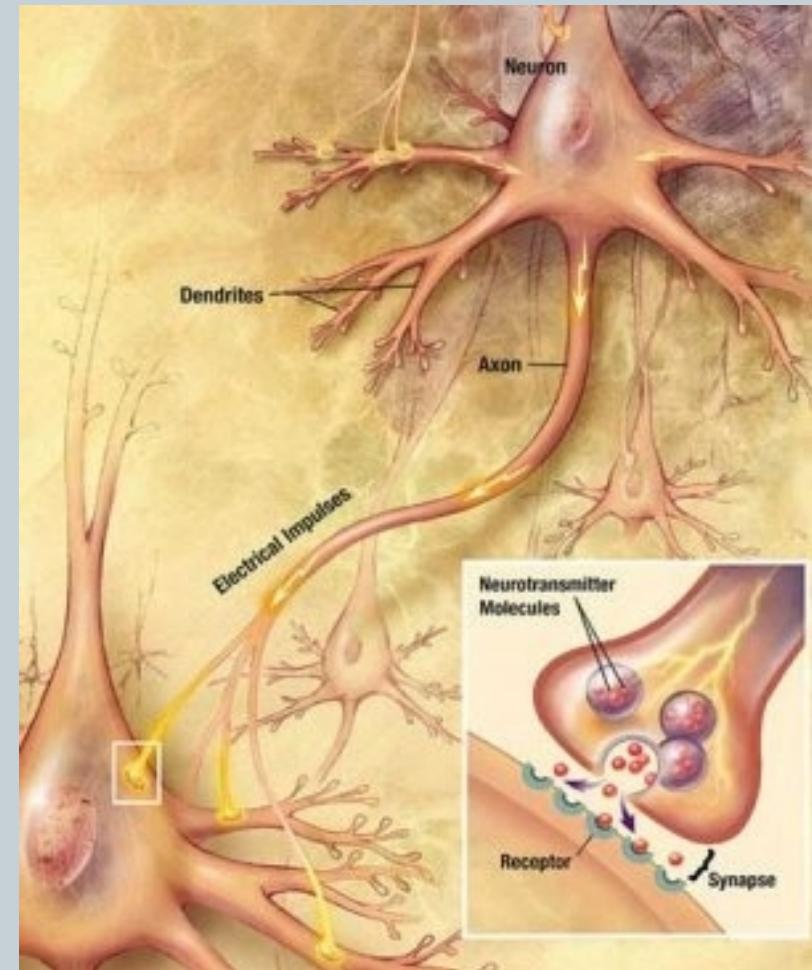
Axonul

- Învelit de trei teci:
  - teaca de mielină cu nodurile Ranvier;
  - teaca celulelor Schwann;
  - teaca Henle.
- ❖ Corpurile neuronilor formează substanță cenușie a SNC
- ❖ Prelungirile mielinice ale neuronilor - substanță albă.

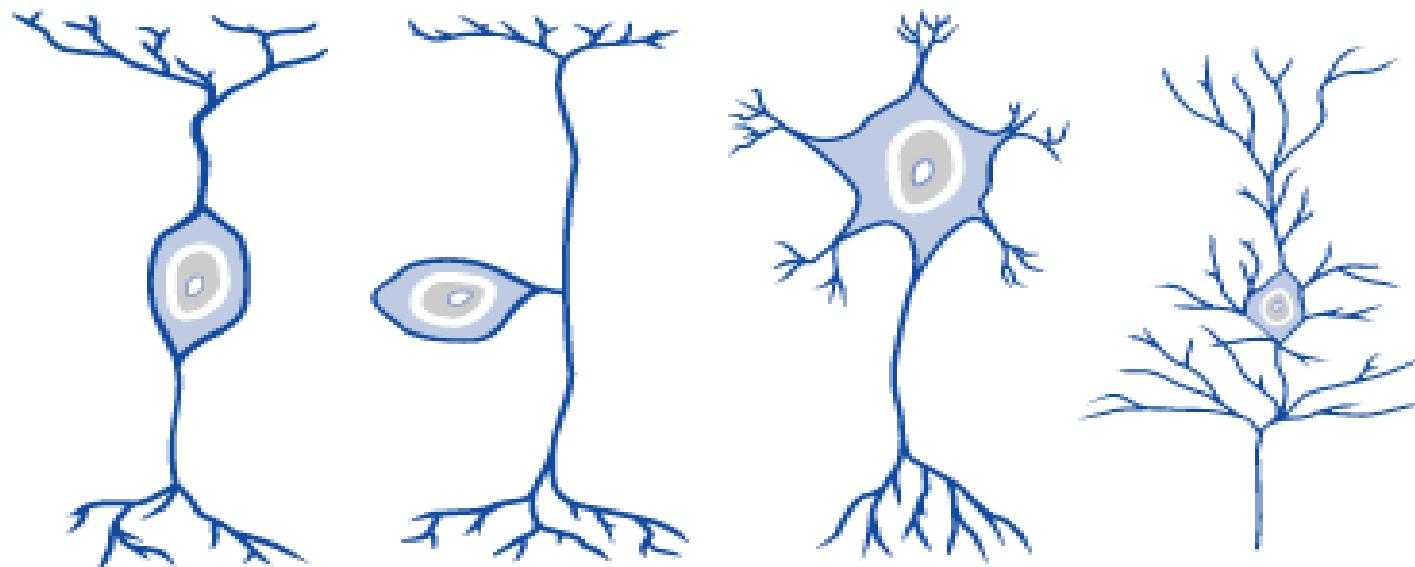
Sinapsa

- Regiunea de contact la nivelul căreia există diferențieri morfofuncționale ce determină excitația sau inhibiția elementului postsinaptic, atunci cînd neuronul presinaptic intră în activitate.
- În raport cu natura segmentului postsinaptic, se descriu:
  - sinapse interneuronale : axo-dendritice; axo-somatice; axo-axonice.
  - sinapse neuromusculare (placa motorie)

Clasificarea neuronilor

Basic Neuron Types

Bipolar
(Interneuron)

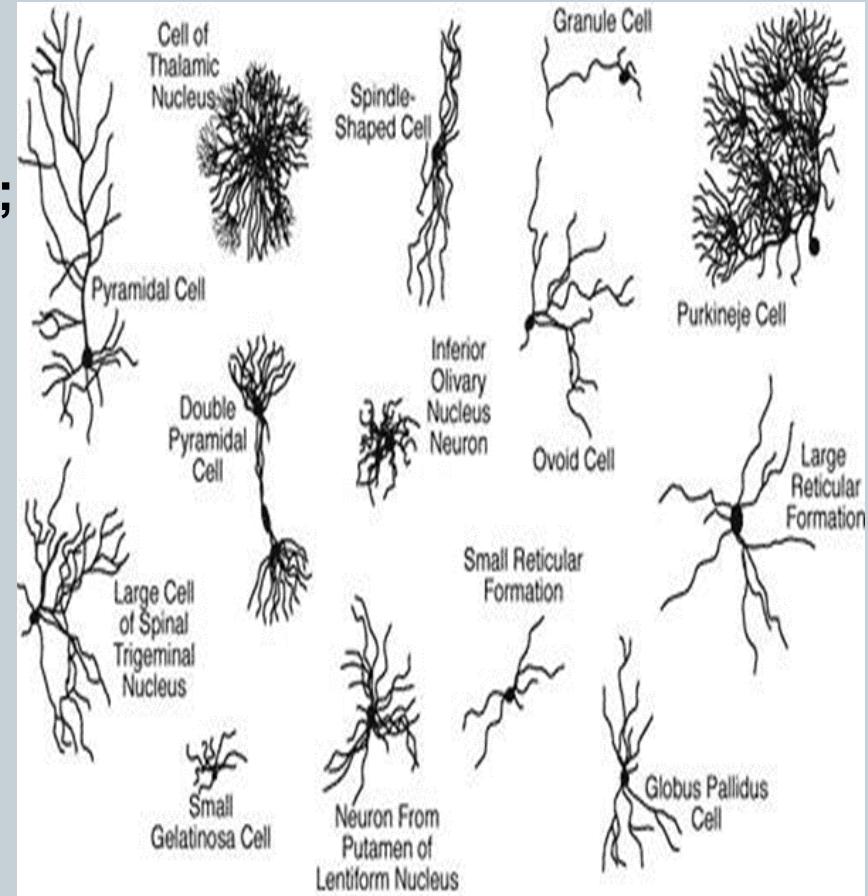
Unipolar
(Sensory Neuron)

Multipolar
(Motoneuron)

Pyramidal
Cell

Clasificarea neuronilor

- După formă și dimensiuni:
  - **stelată**
    - coarnele anteroare ale MS;
  - **sferică**
    - neuronii ganglionului vestibular;
  - **ovală**
    - neuronii din mucoasa olfactivă;
  - **piramidală**
    - scoarța cerebrală;
  - **fuziformă**
    - neuronii din retină;
  - **neuroni mici**
    - **5-7 microni**
(stratul granular din cerebel);
  - **neuroni giganți**
    - **130-150 microni**
(celulele piramidele Betz).

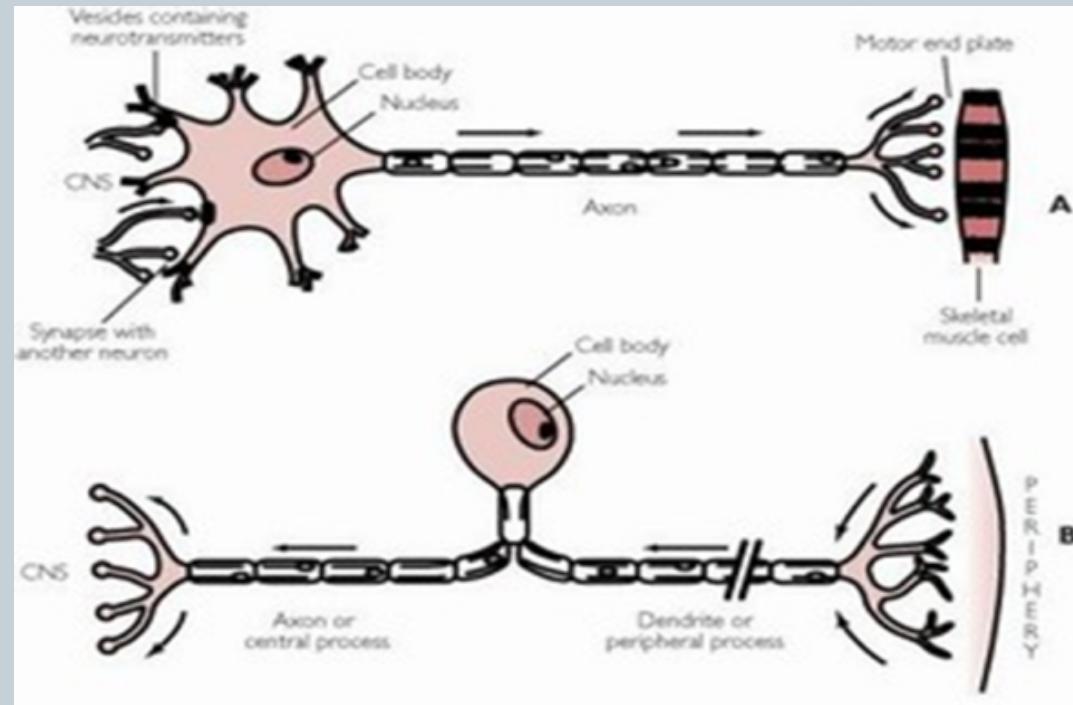
Clasificarea neuronilor

➤ Funcțional:

- **neuroni motori**
  - multipolari;
- **neuroni de asociație**
  - bipolari;
- **neuroni senzitivi**
  - aferenți sau receptori (pseudounipolari).

➤ După tipul mediatorului chimic:

- **colinergici;**
- **catecolaminergici;**
- **serotoninergici.**

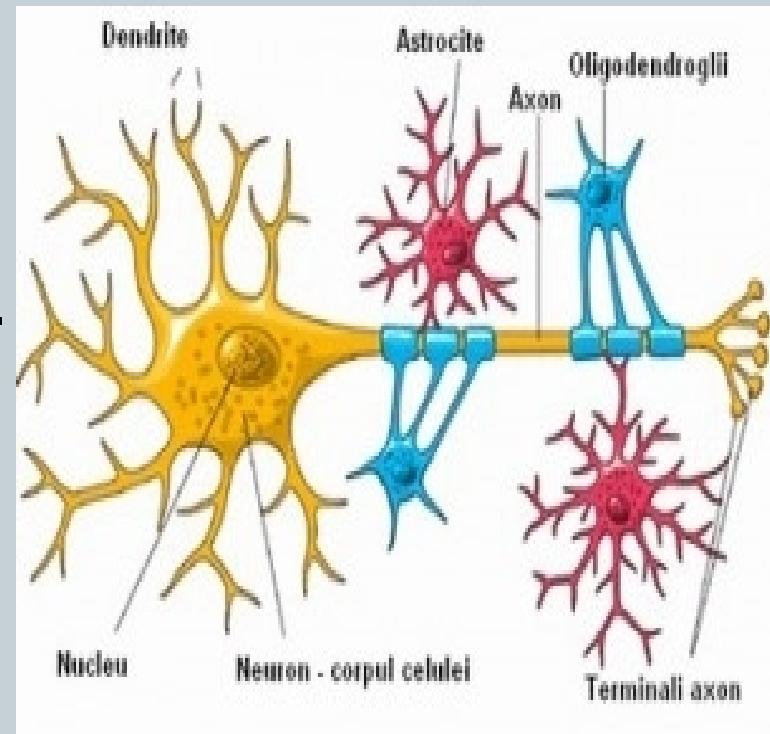
Proprietățile funcționale ale neuronilor

- **Excitabilitatea**
  - proprietatea de a intra în activitate sub acțiunea unui stimul.
- **Conductibilitatea**
  - proprietatea de a conduce impulsurile.
- **Degenerescența**
  - degradarea neuronului în condiții de lezare serioasă.
- **Regenerarea**
  - proprietatea de a se reface după anumite lezări.
- **Activitate sinaptică**
  - codarea chimică a informației și transmiterea acesteia prin sinapse.

Celulele gliale

- Au formă și dimensiuni diferite;
- Prelungiri cu un număr variabil;
- Se divid intens;
- Sunt singurele celule ale SN care dau naștere tumorilor din SNC.

- Rolul celulelor gliale:
  - de suport;
  - de protecție;
  - fagocitar.

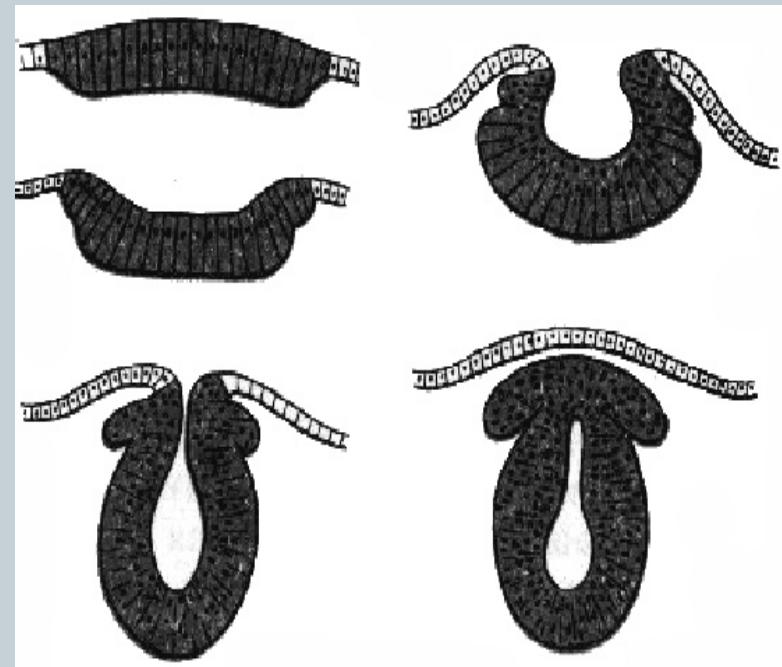
Dezvoltarea SN

➤ Se dezvoltă din:

- placă neurală de origine ectodermală;
- apare la un embrion de 18 zile;
- în partea centrală a plăcii apare sănțul neural care se adâncește;
- între zilele 25-27 se formează tubul neural;

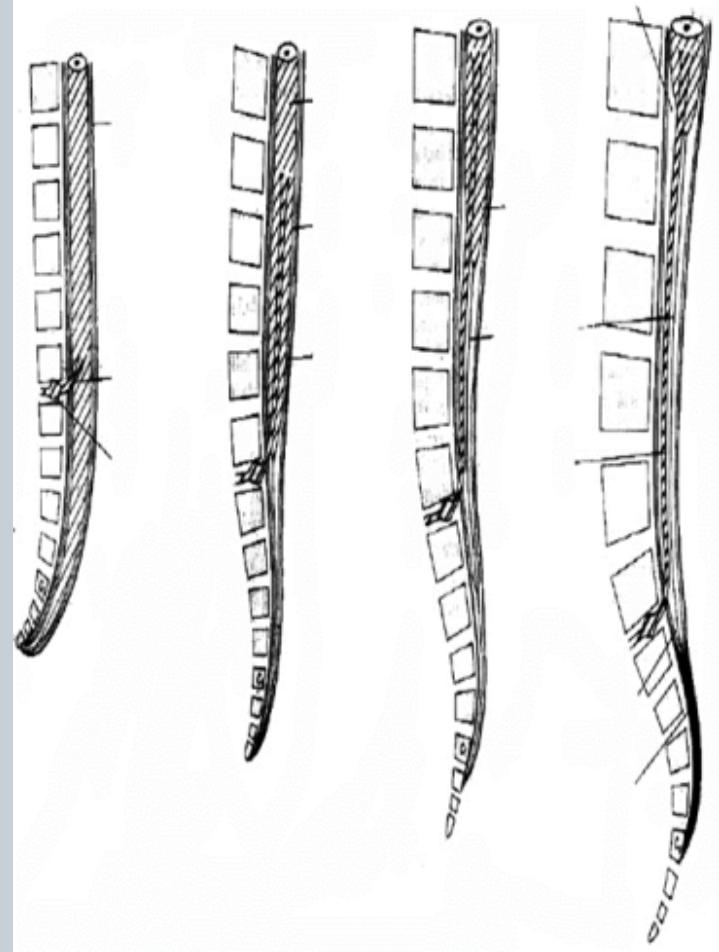
▪ Celulele plăcii neurale:

- celule nervoase primare, neuroblaști;
- celule de susținere, spongioblaști.

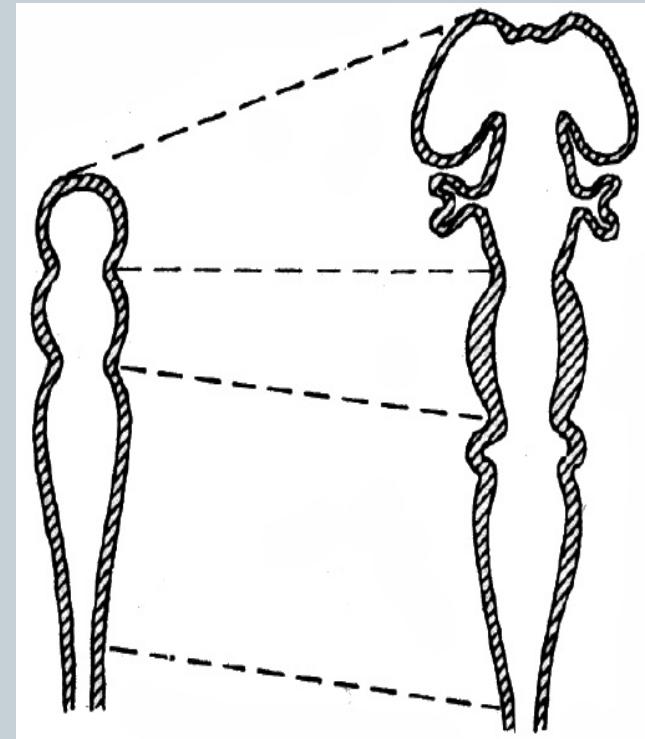
Dezvoltarea SN

- Encefalul se dezvoltă din regiunea cefalică a tubului neural.
- Măduva spinării - din porțiunile mijlocie și inferioară a tubului neural.
- La început, măduva spinării cuprinde întreg canalul vertebral.
- Începînd cu luna a 3-a măduva spinării crește mai lent decît coloana vertebrală, astfel încît:
  - în luna a 6-a se termină la nivelul L5;
  - în luna a 8-a - în dreptul L4;
  - la naștere - nivelul L3;
  - la adulți - frontieră L1-L2.

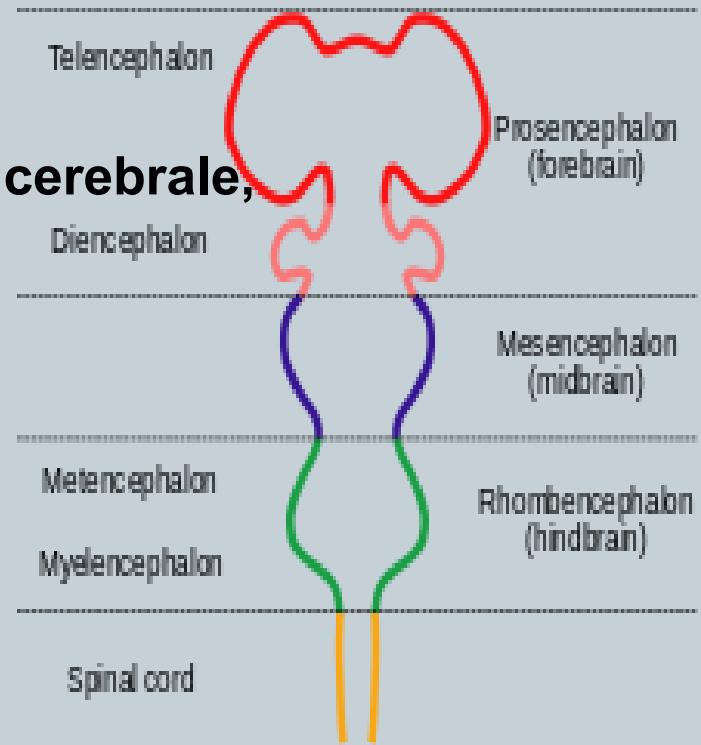
Dezvoltarea SN

- În porțiunea céfalică a tubului neural,
la embrionul de 4 săptămăni se formează
3 vezicule cerebrale primare:
  - prosencephalon (creierul anterior);
  - mesencephalon (creierul mijlociu);
  - rombencephalon (creierul posterior).

Dezvoltarea SN

- Către săptămîna a 5-a, creierul anterior și posterior se divid în câte două vezicule, formându-se 5 vezicule cerebrale secundare:
  - ❖ **Telencephalon** - se dezvoltă emisferele cerebrale, creierul olfactiv;
  - ❖ **Diencephalon** - se dezvoltă thalamusul, hipotalamusul, metatalamusul și epitalamusul;
  - ❖ **Mesencephalon** - se dezvoltă pedunculii cerebrali și tectul mezencefalic;
  - ❖ **Metencephalon** - se dezvoltă puntea și cerebelul;
  - ❖ **Myelencephalon** - se dezvoltă bulbul rahidian.

Anomalii de dezvoltare

- **Spina bifidă cistică - meningele herniază prin defectul arcului vertebral;**

- **Diastematomielie - măduva spinării este tăiată în două jumătăți de o lamelă osoasă sau de o membrană fibroasă;**

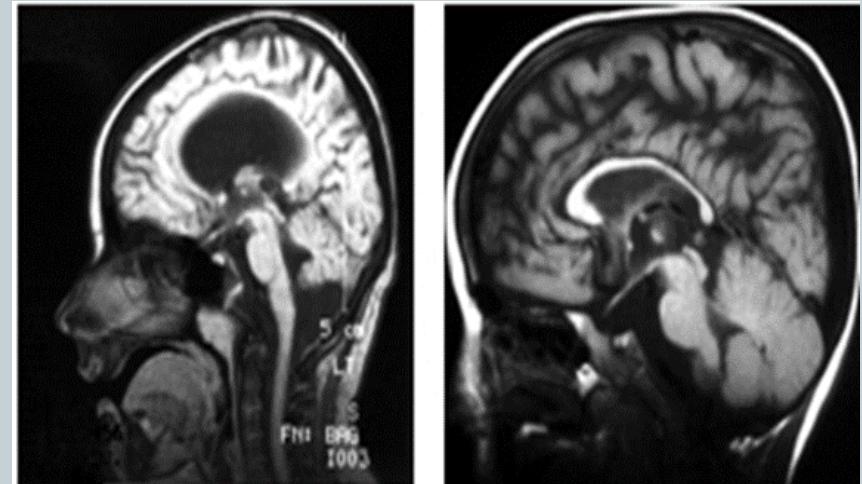
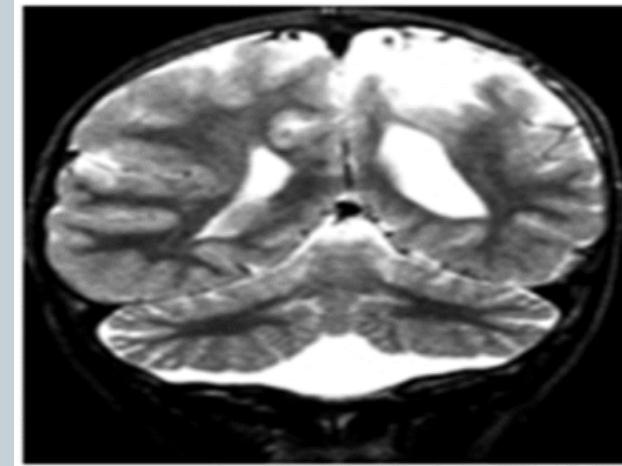
Anomalii de dezvoltare

- **Microcefalia** - creier mic nedezvoltat;
- **Hidrocefalia** - apare prin exces de lichid cerebrospinal;
- **Anencefalia** - substanța cerebrală degenerază fiind înlocuită cu o masă spongioasă, emisferele cerebrale lipsesc total sau parțial.

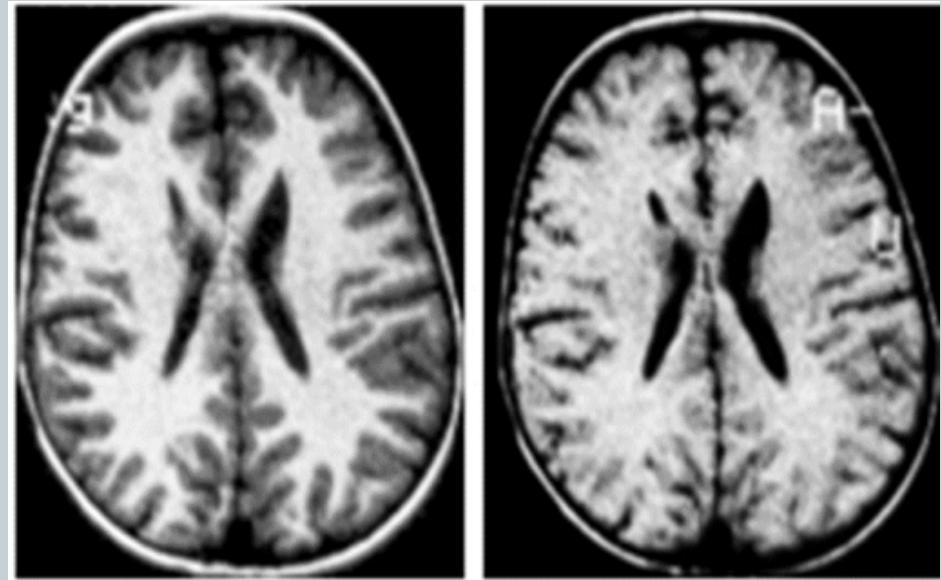
Anomalii de dezvoltare

- **Hidranencefalie** - păstrîndu-se nucleii bazali și mesencefalul.
- **Agenezia corpului calos** - poate fi totală sau parțială;
- **Agirie** - encefal neted fără circumvoluțiuni;

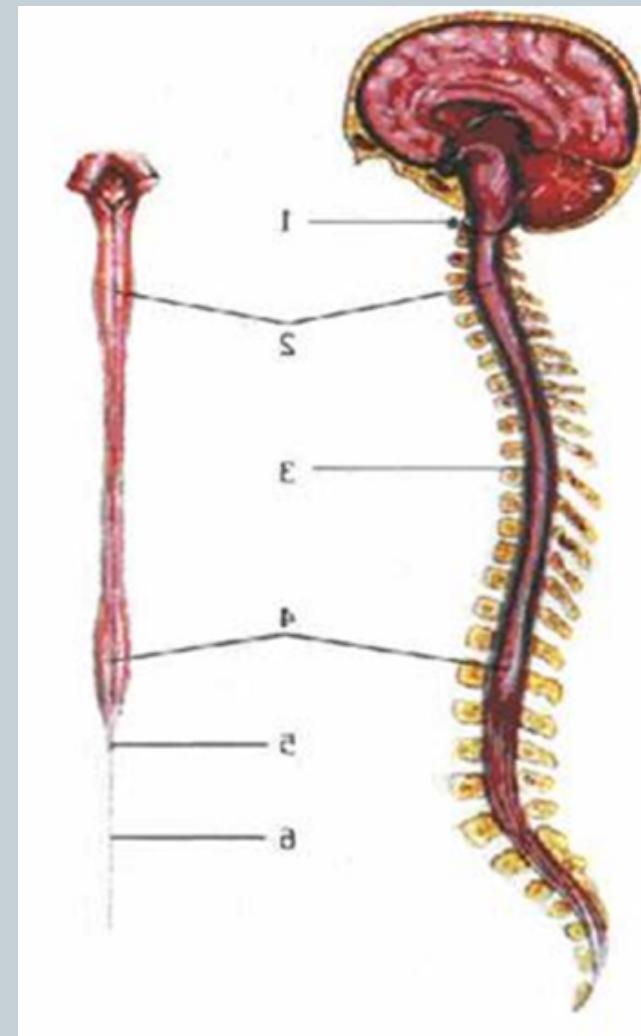
Anomalii de dezvoltare

- **Pahigirie** - encefal cu puține circumvoluțiuni;
- **Polimicrogirie** - encefal cu circumvoluțiuni mici și numeroase;
- **Exencefalia** - encefalul este acoperit numai de tegument.

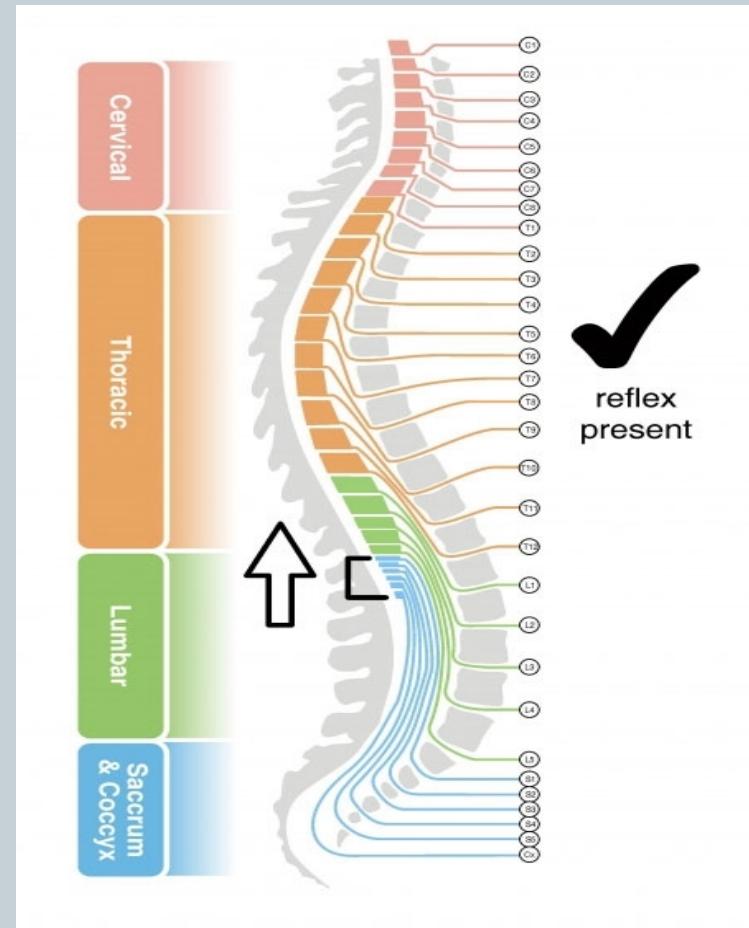
Măduva spinării (MS)

- **Forma:**
  - cilindru aplatisat antero-posterior;
  - două intumescențe, cervicală și lombară (corespund membelor).
- **Dimensiuni:**
  - lungimea - 43-45 cm;
  - diametrul transversal - 12mm;
- **Greutatea:**
  - la adult - 26-30g.

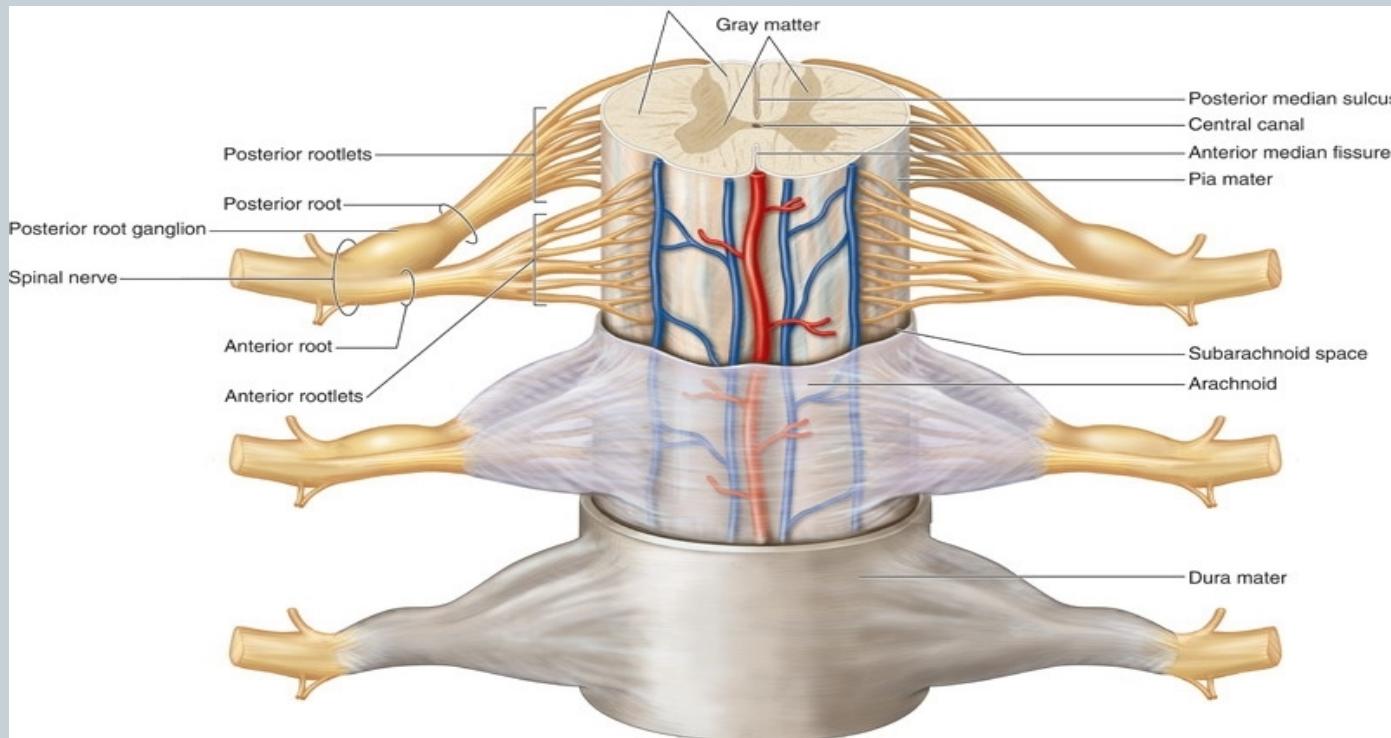
Măduva spinării

- Localizare:
  - canalul vertebral, C1-L2,
  - L2- Cg2 -“coada de cal”,
(filum terminal+nervii lombari
și sacrali).
- Prezintă aceleași regiuni
ca și coloana vertebrală.
- Raportul MS față de vertebre:
  - cervicală superioară, 3cm –
coresponde vertebrelor C1-C3;
  - cervicală inferioară, 10 cm
(intumescența cervicală) - C4-Th1;
  - toracală, 20 cm - Th2-Th10;
  - lombară 9-10 cm
(intumescența lombară) - Th10-L1;
  - conul medular, segment terminal al MS, 2 cm.- L2

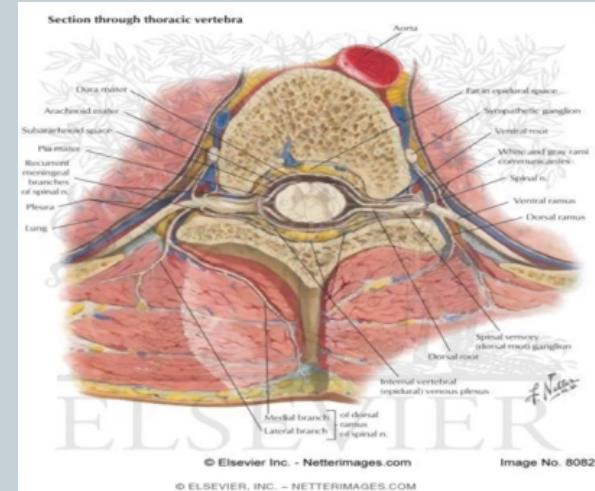
Meningele rahidian

- Trei membrane de protecție:
dura mater, arahnoida, piamater;
- Trei spații între ele:
epidural, subdural și subarahnoidian cu LCR.

Raporturile MS

- Vine în raport cu pereții canalului rahidian prin intermediul:
  - meninges rahidian;
  - spațiului epidural.

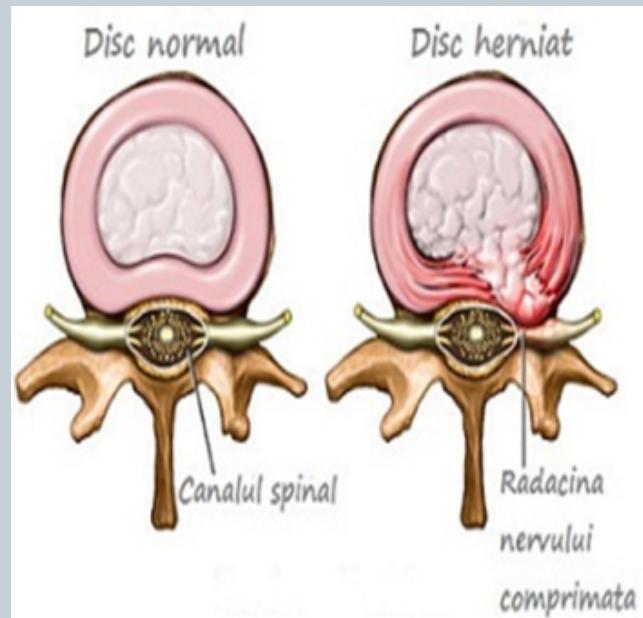
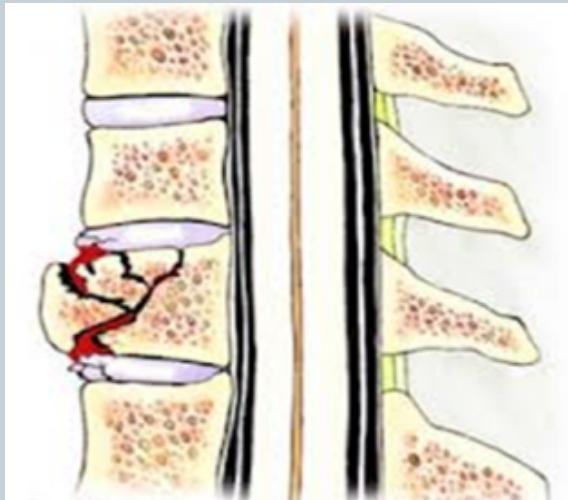

- Anterior:
  - corpurile și discurile intervertebrale;
  - lig. longitudinal posterior.

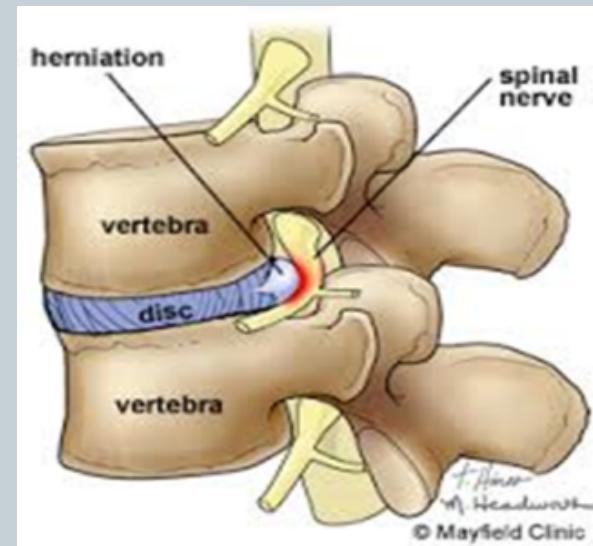
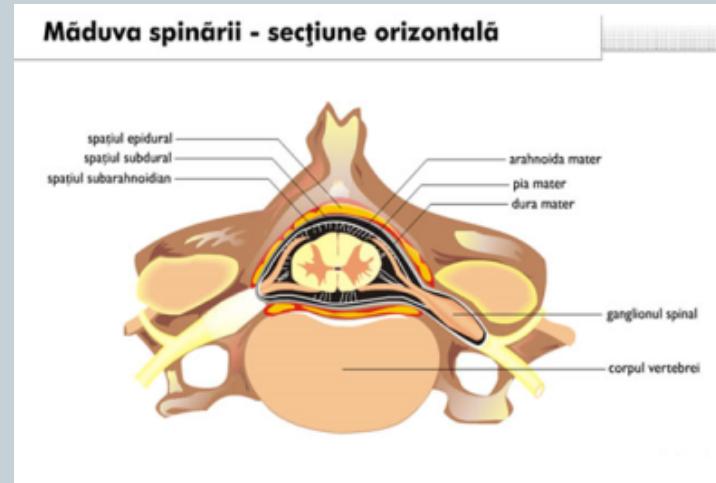
Importanța clinică a raportului anterior

- MS și nervii spinali sunt cel mai frecvent afectați de leziuni cu punct de plecare anterior:
  - fracturi sau tasări ale corpurilor vertebrale;
  - hernierea nucleului pulpos al discului intervertebral;
  - tumori.

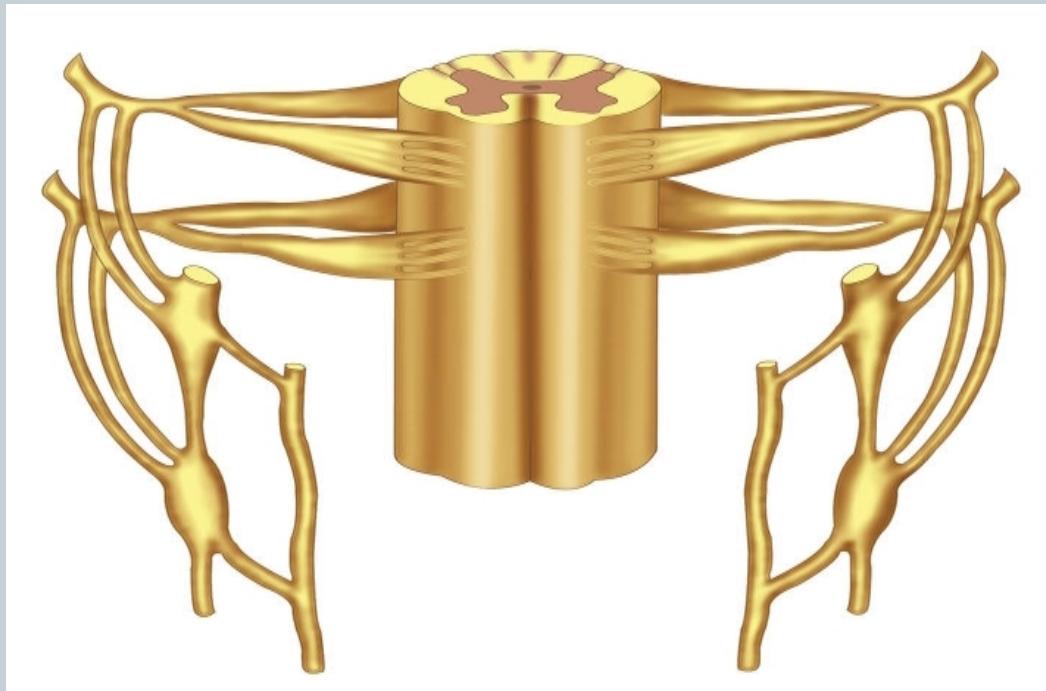
Raporturile MS

- **Lateral:**
  - pediculii vertebrai;
  - orificiile intervertebrale,
prin care nervii spinali părăsesc
canalul rahidian.
- **Posterior:**
  - baza apofizelor spinoase;
  - lig. galben.
- **Importanța aplicativă**
  - Peretele posterior reprezintă acces chirurgical pentru canalul rahidian.

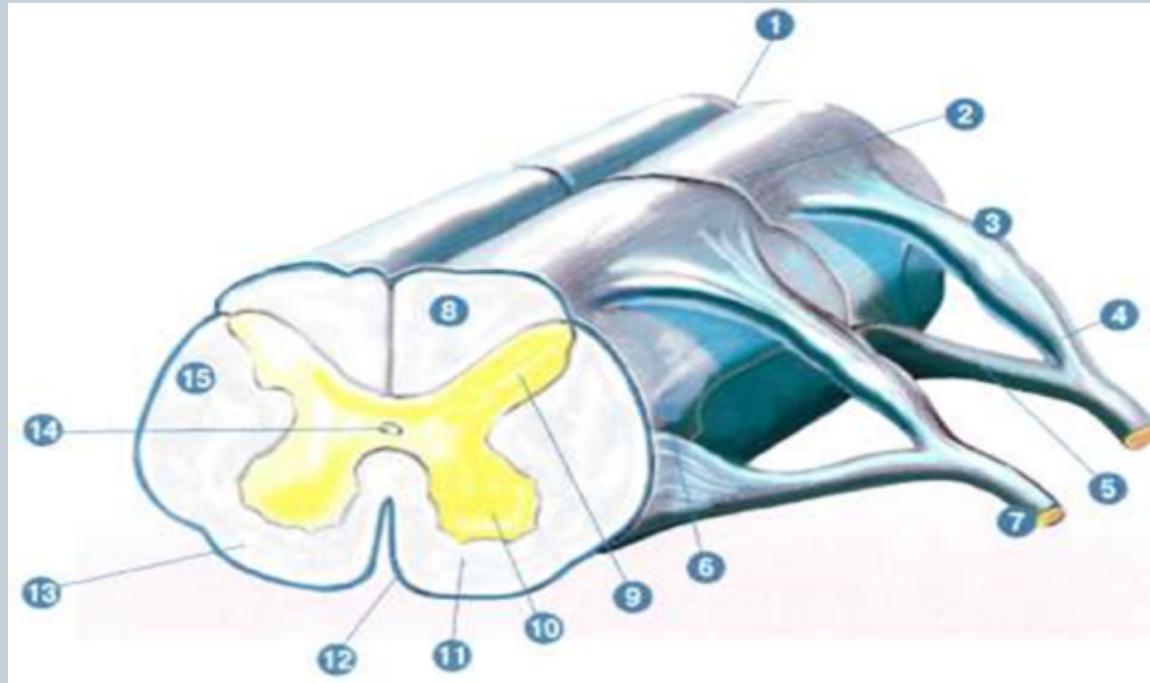
Structura externă a MS

- Prezintă şanţuri longitudinale care limitează fețele şi cordoanele medulare.

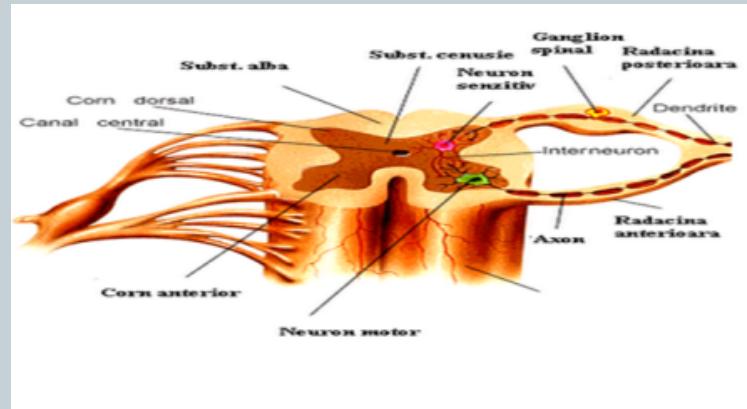
Structura internă a MS

- Substanță albă dispusă la periferie;
- Substanță cenușie dispusă central (forma literei H);
- Canalul ependimiar cu LCR.

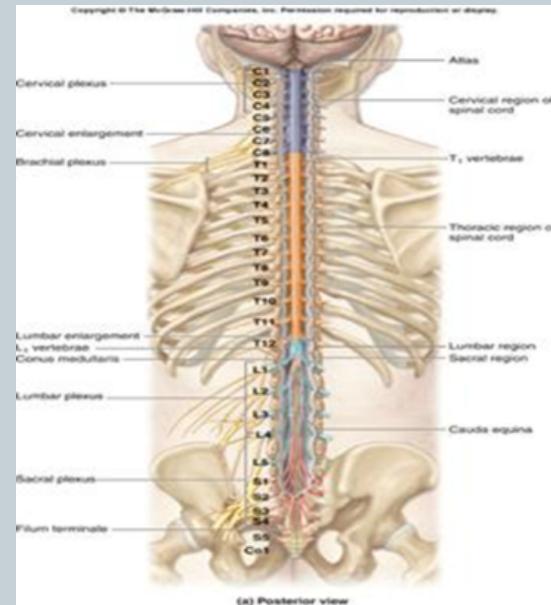

Neuromerul

- Reprezintă segmentul medular deservit de o singură pereche de nervi spinali.

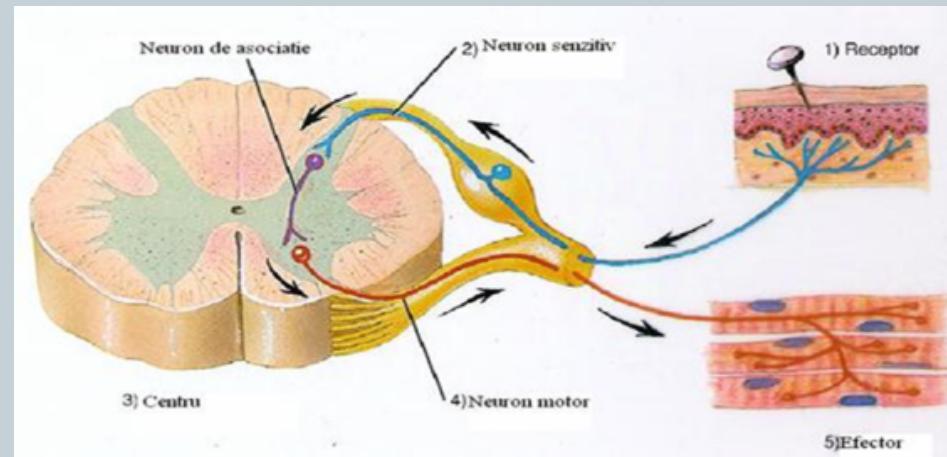

- Total 31 segmente medulare:
  - 8 cervicale C1-C8;
  - 12 toracale Th1-Th12;
  - 5 lombare L1-L5;
  - 5 sacrale S1 –S5;
  - 1 coccigian Cg1.

Funcțiile MS

- Activitatea reflexă.
  - De conducere.
  - Reflexul este reacția de răspuns a centrilor nervoși la stimularea unei zone receptoare.
  - Componentele arcului reflex:
    - receptor;
    - calea aferentă;
    - centru reflex;
    - calea eferentă;
    - efectorul.
- ❖ La nivelul receptorilor are loc transformarea energiei excitantului în impuls nervos, de conducere.

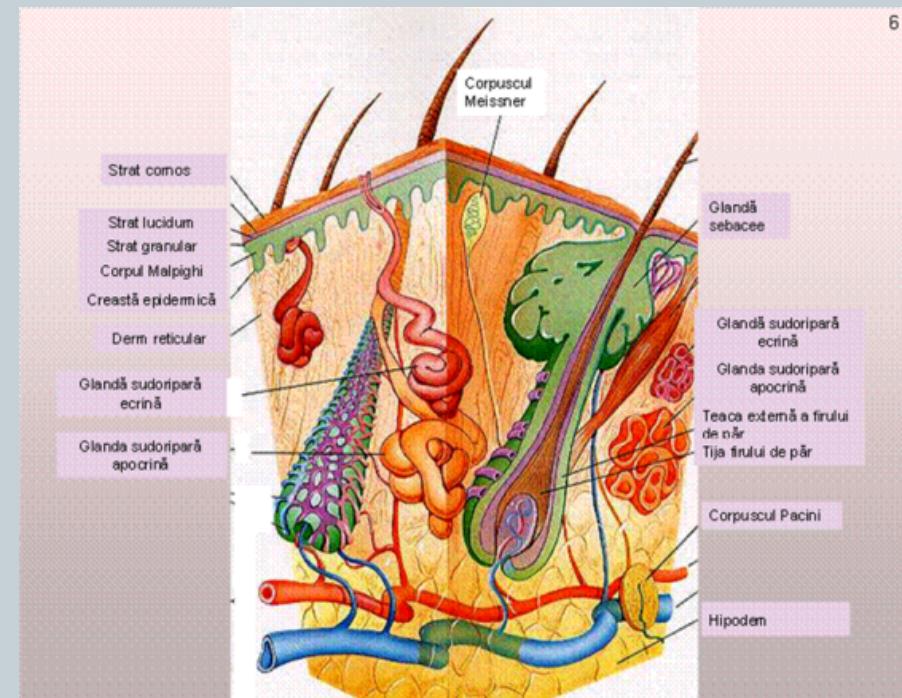

Tipuri de receptori

- **Mecanoreceptori;**
- **Termoreceptori;**
- **Nociceptori
(receptori ai durerii);**
- **Chemoreceptori.**

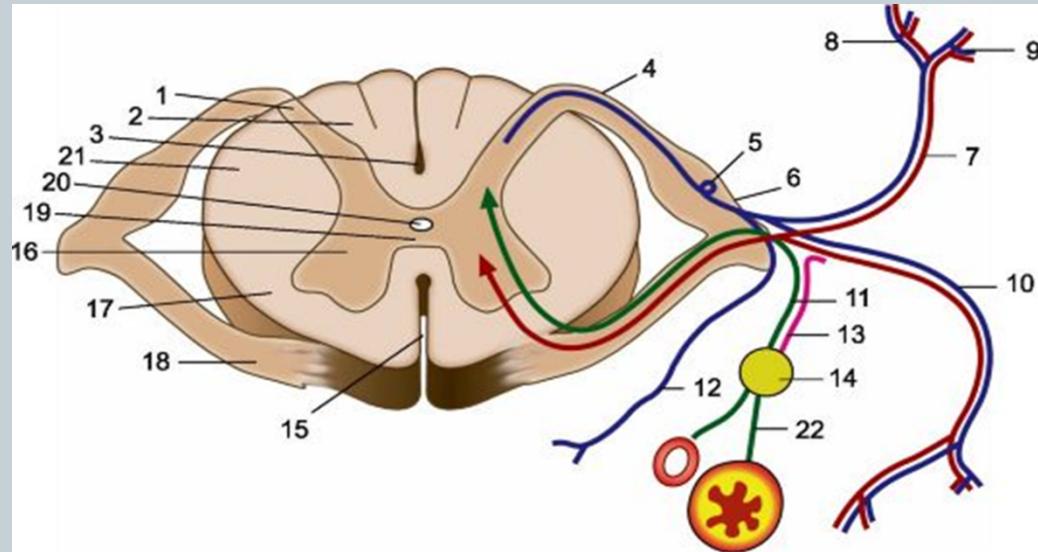
■ După localizare:

- **Exteroceptori -**
la nivelul tegumentelor;
- **Proprioceptori -**
la nivelul aparatului locomotor;
- **Interoceptori -**
la nivelul viscerelor și vaselor sanguine.

Nervii spinali

- Reprezintă componenta sistemului nervos periferic;
- Sunt dispuși simetric de-a lungul MS;
- Sunt formați din :
  - două rădăcini:
    - posterioară (senzitivă),
    - anteroară (motorie);
  - un trunchi (mixt);
  - 4-5 ramuri:
    - meninge,
    - anteroară,
    - posterioară,
    - comunicantă cenușie,
    - comunicantă albă;
- Pe rădăcina posterioară se află ganglionul spinal.

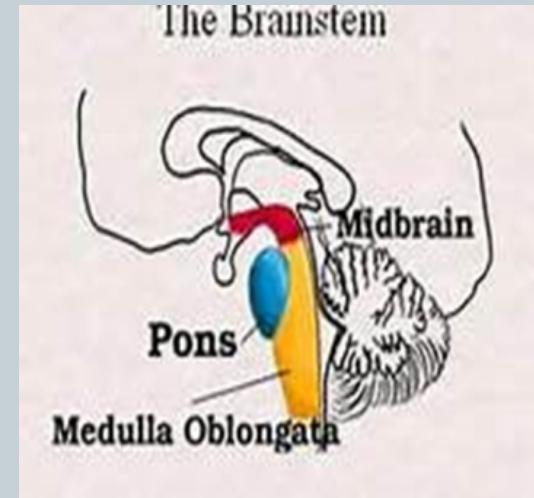
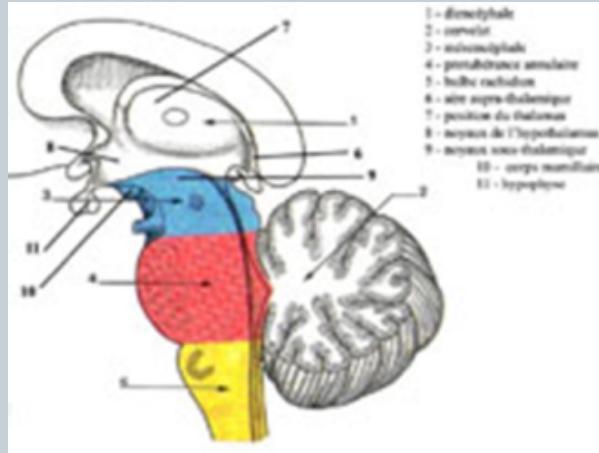
Encefalul

- **Părți componente:**
  - Trunchi cerebral;
  - Cerebel;
  - Diencefal;
  - Telencefal.

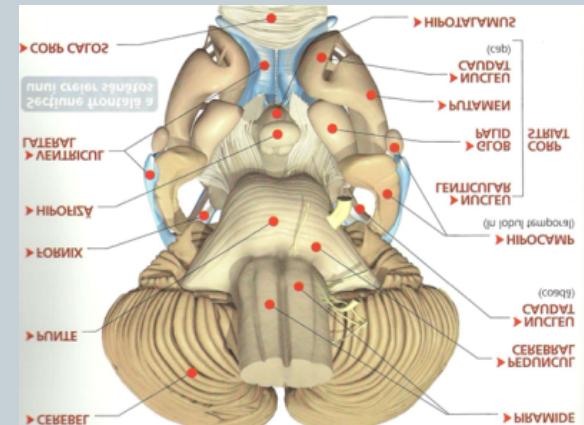
Trunchiul cerebral

- Este o continuare a măduvei spinării;
- Este situat în fosa craniană posterioară;

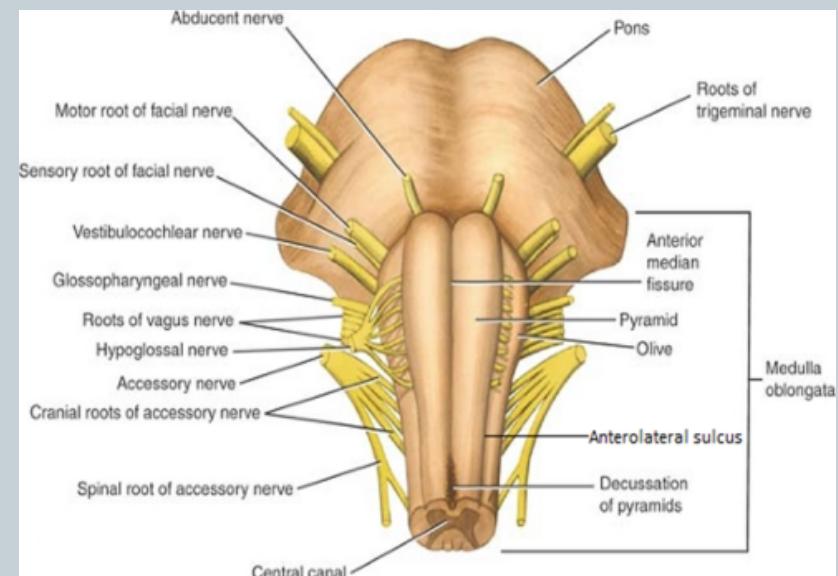
- Este format din:
  - bulb rahidian;
  - puntea Varolio;
  - mezencefal;
  - diencefalul.

- Cele trei etaje ale trunchiului cerebral sunt despărțite prin două șanțuri:
  - șanțul bulbo-pontin;
  - șanțul ponto-peduncular.

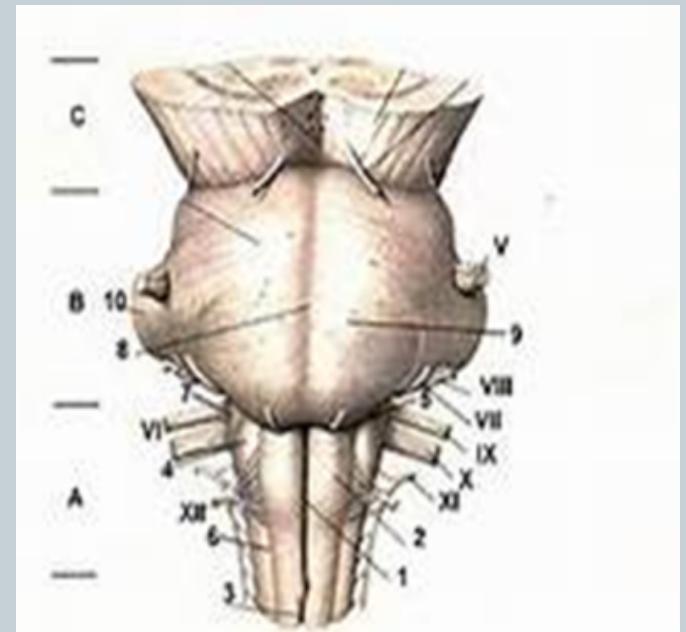
Bulbul rahidian

- Este continuarea măduvei spinării;
- Este cuprins între decusația piramidelor (inferior) și șanțul bulbo-pontin (superior);
- Are față ventrală și dorsală;
- Contine numeroase șanțuri, între care se află:
  - piramidele;
  - olivele;
  - fasciculele gracilis și cuneat.

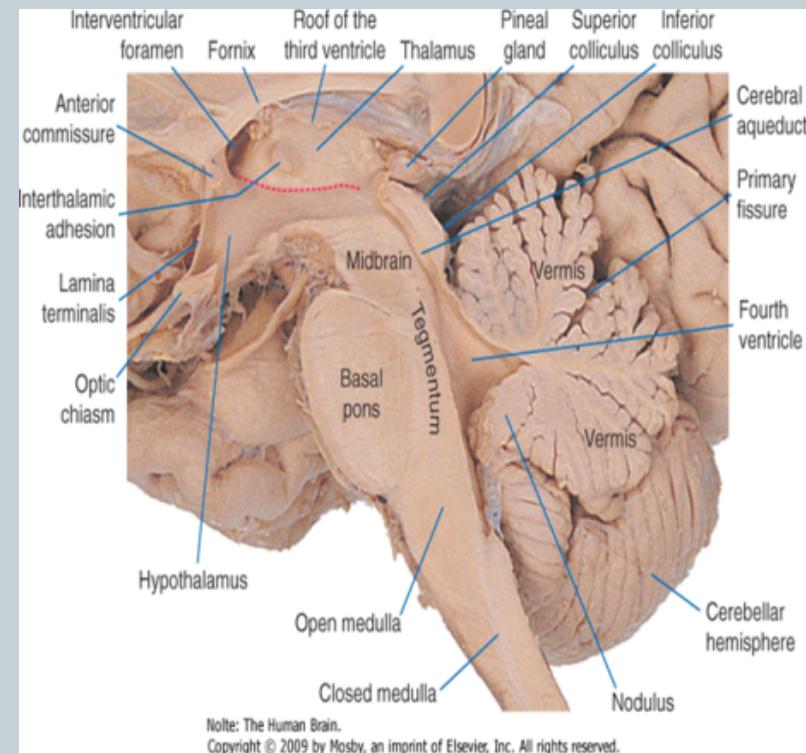
Puntea Varolio

- Este situată transversal;
- Este cuprinsă între:
  - şanţul bulbo-pontin (inferior);
  - şanţul ponto-peduncular (superior);
  - pedunculii cerebeloşi mijlocii (lateral);
- Are faţă ventrală şi dorsală;
- Pe faţa ventrală se află şanţul arterei bazilare.

Mezencefalul

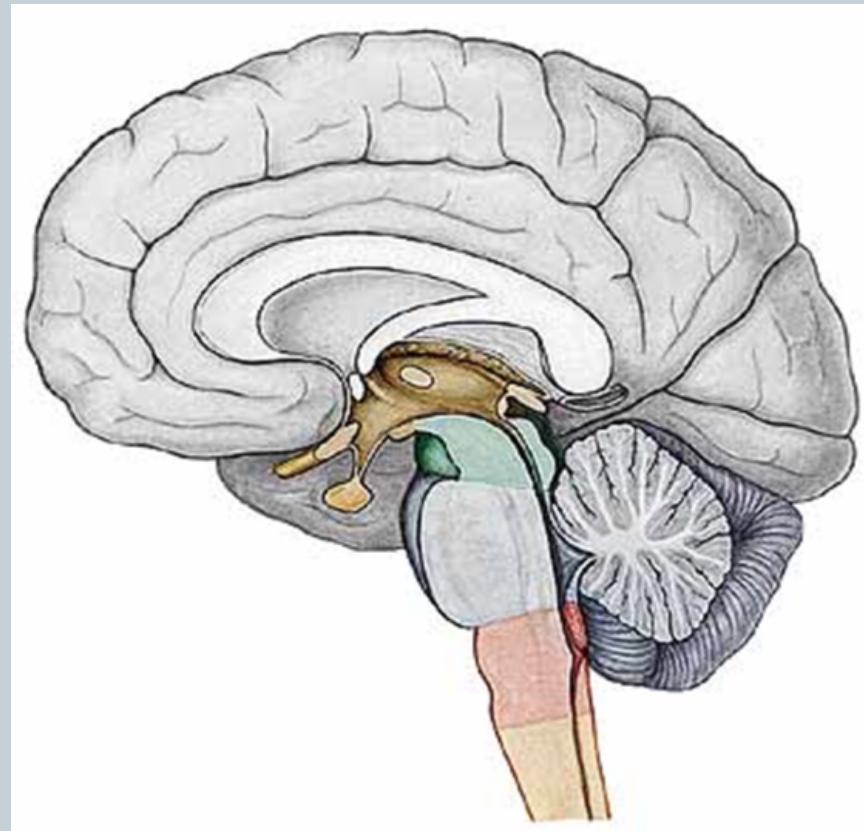
- Situat între punte și diencefal;
- Legat de cerebel prin pedunculii cerebeloși superiori;
- La baza creierului sunt localizați pedunculii cerebrali;
- În interiorul creierului se află lamela quadrigemenă;
- Între pedunculi și lamelă trece apeductul Silvius;
- Apeductul face legătura dintre ventriculii IV și III.

Diencefalul

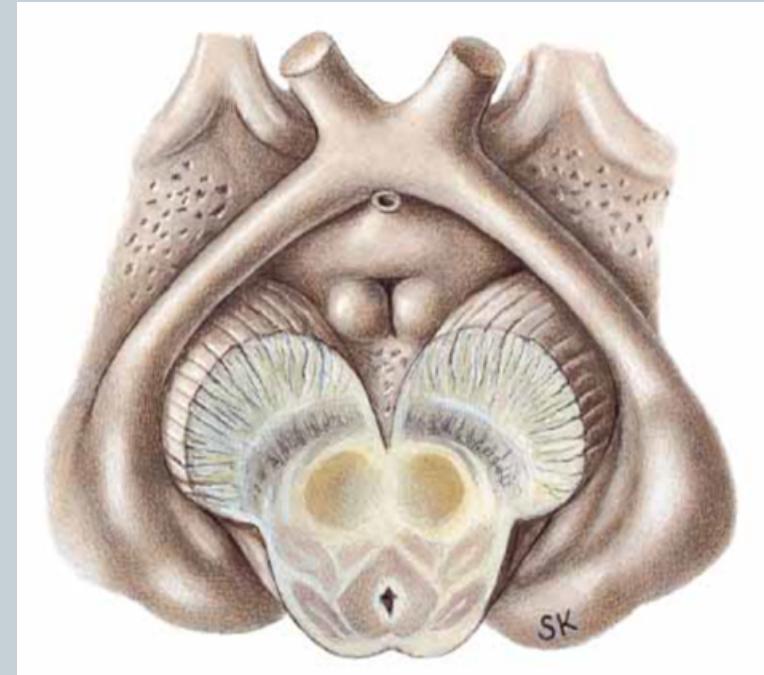
- Localizat în prelungirea mezencefalului,
sub emisferele cerebrale;
- Conține ventriculul III.

- Este format din:
  - Talamus;
  - Metatalamus;
  - Epitalamus;
  - Hipotalamus;
  - Subtalamus.

Structura internă a trunchiului cerebral

- Substanță cenușie organizată sub formă de nuclei;
  - Substanță albă separă nuclei și totodată apare și la periferie.
-
- Nucleii trunchiului cerebral, trei categorii de grupe:
    - nuclei nervilor cranieni;
    - nuclei intersegmentari (proprii);
    - nuclei formațiunii reticulate.

Structura internă a trunchiului cerebral

➤ Substanța albă este alcătuită din fibre:

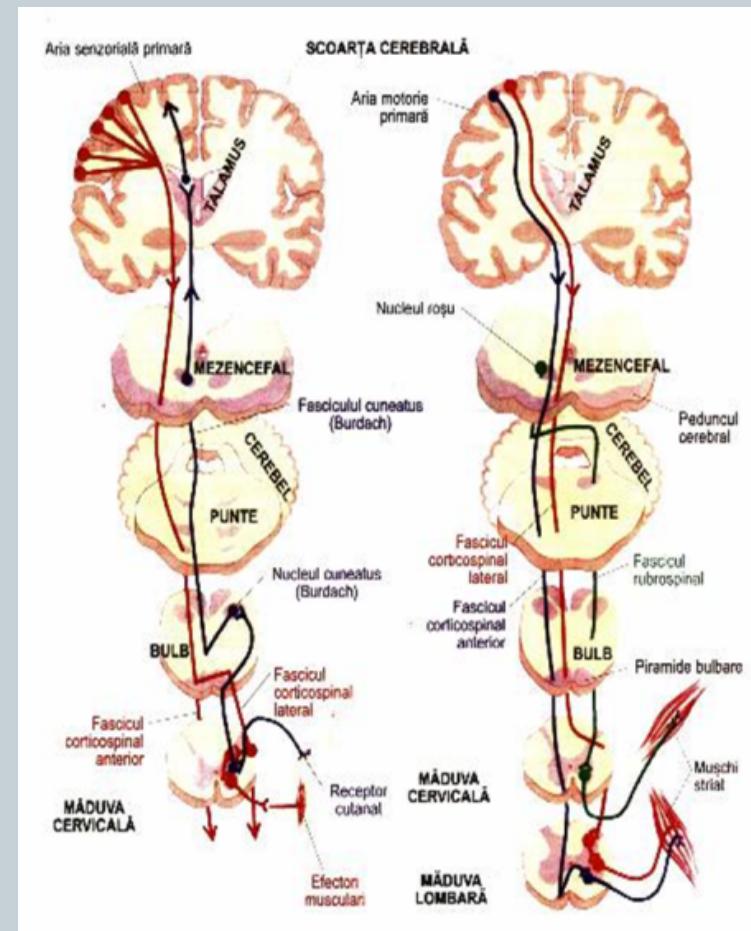
- descendente;
- ascendente;
- de asociație;
- cerebeloase.

➤ Fibrele descendente:

- au origine în scoarța cerebrală
- în nuclei trunchiului cerebral.

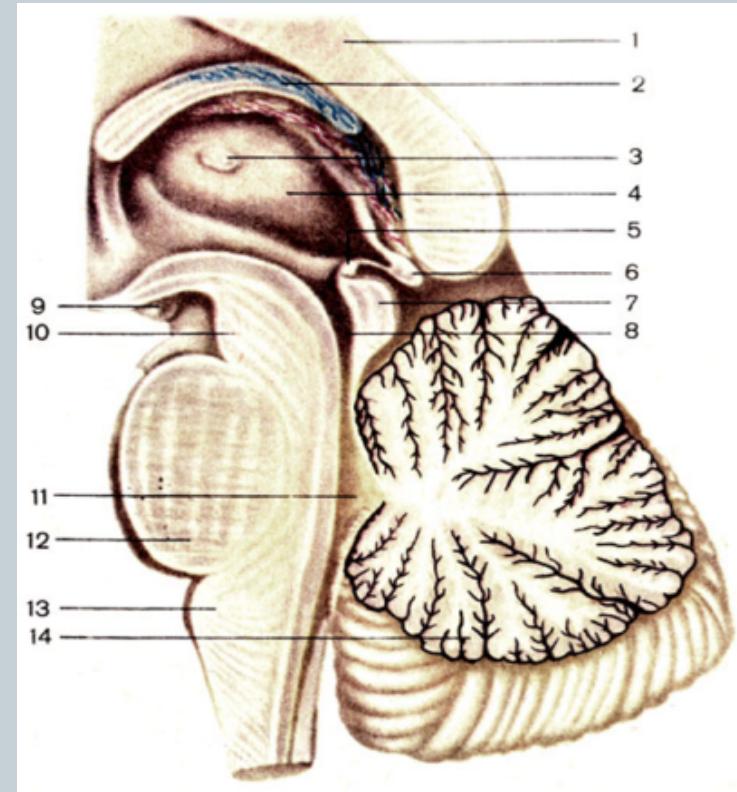
➤ Fibrele ascendente:

- fibrele lemniscului medial;
- fibrele spinocerebeloase;
- fibrele spinotalamice.

Structura internă a trunchiului cerebral

- Fibrele de asociatie:
  - fasciculul tegmental central;
  - fasciculul longitudinal medial;
  - fasciculul longitudinal dorsal.
- Fibrele cerebeloase:
  - conectează trunchiul cerebral cu cerebelul;
  - intră în compoñenþa pedunculilor cerebeloþi.

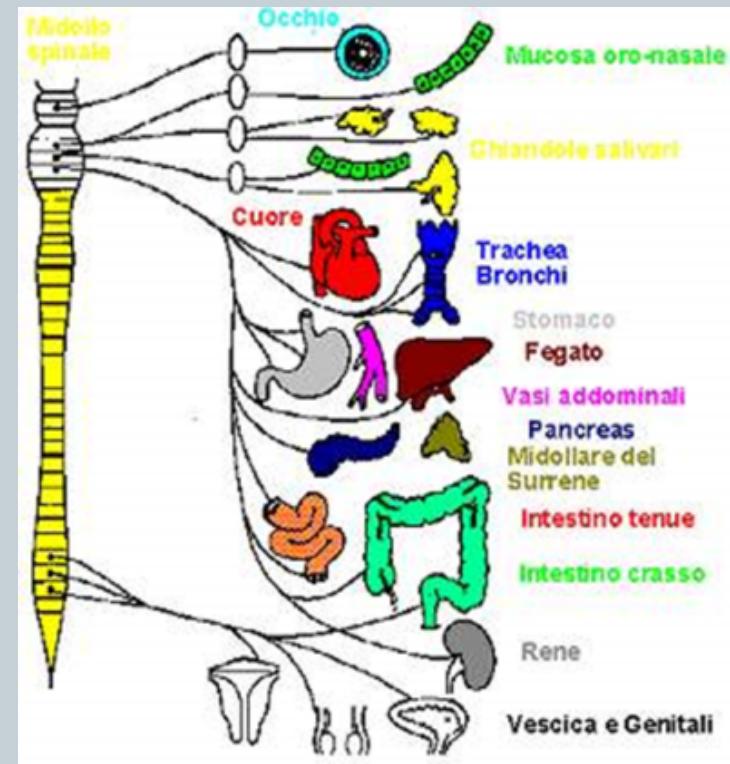

Funcția reflexă a trunchiului cerebral

- Se realizează prin centrii din substanța cenușie.
- La nivelul trunchiului cerebral se închid o serie de reflexe de importanță vitală.

➤ În bulb:

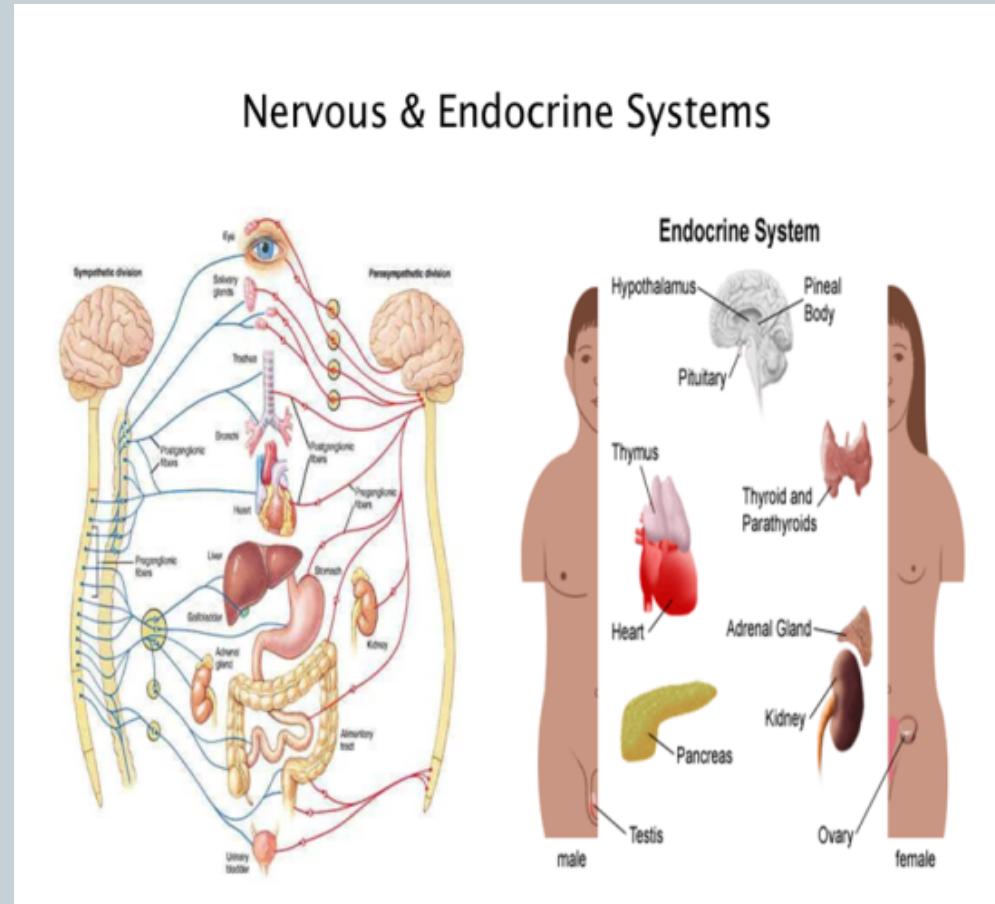
- reflexele secretorii și motorii digestive;
- reflexul respirator;
- reflexul adaptiv cardiovascular;
- reflexul de glutătie.

Funcția reflexă a trunchiului cerebral

➤ În puncte:

- reflexul salivator;
- reflexul lacrimal;
- reflexul respirator;
- reflexul cardiovascular;
- reflexul de clipire;
- mimica.

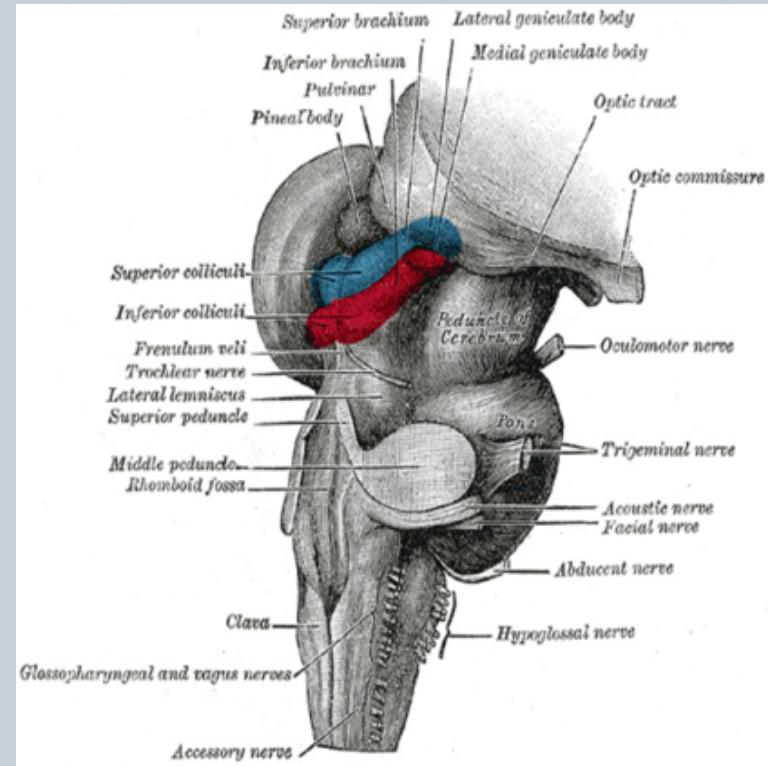
Funcția reflexă a trunchiului cerebral

➤ În mezencefal:

- reflexul motor;
- reflexul de acomodare la distanță;
- reflexul statokinetic;

➤ Coliculii cvadrigemeni:

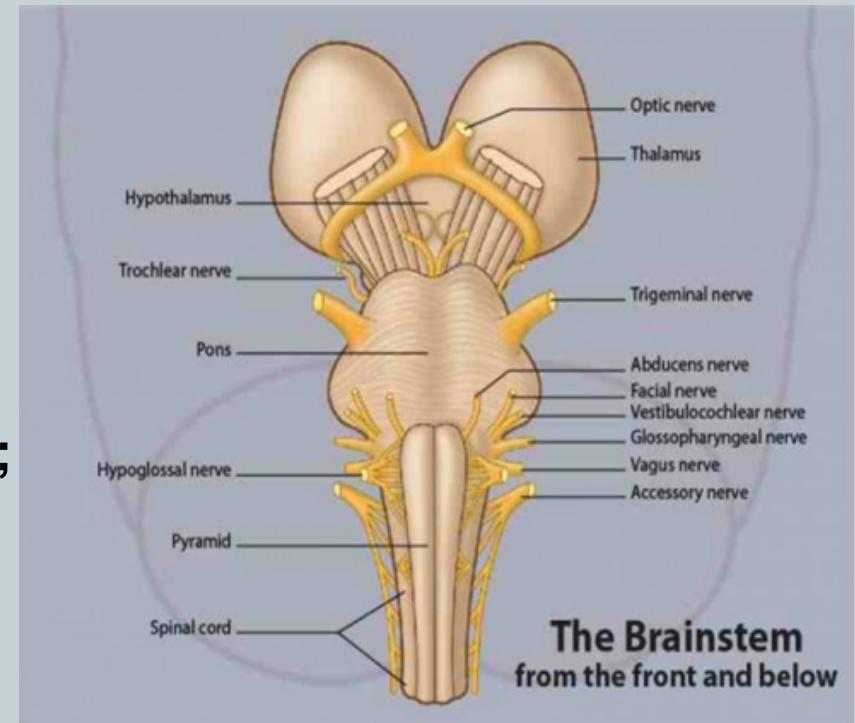
- reflexele de orientare vizuală;
- reflexele acustice.

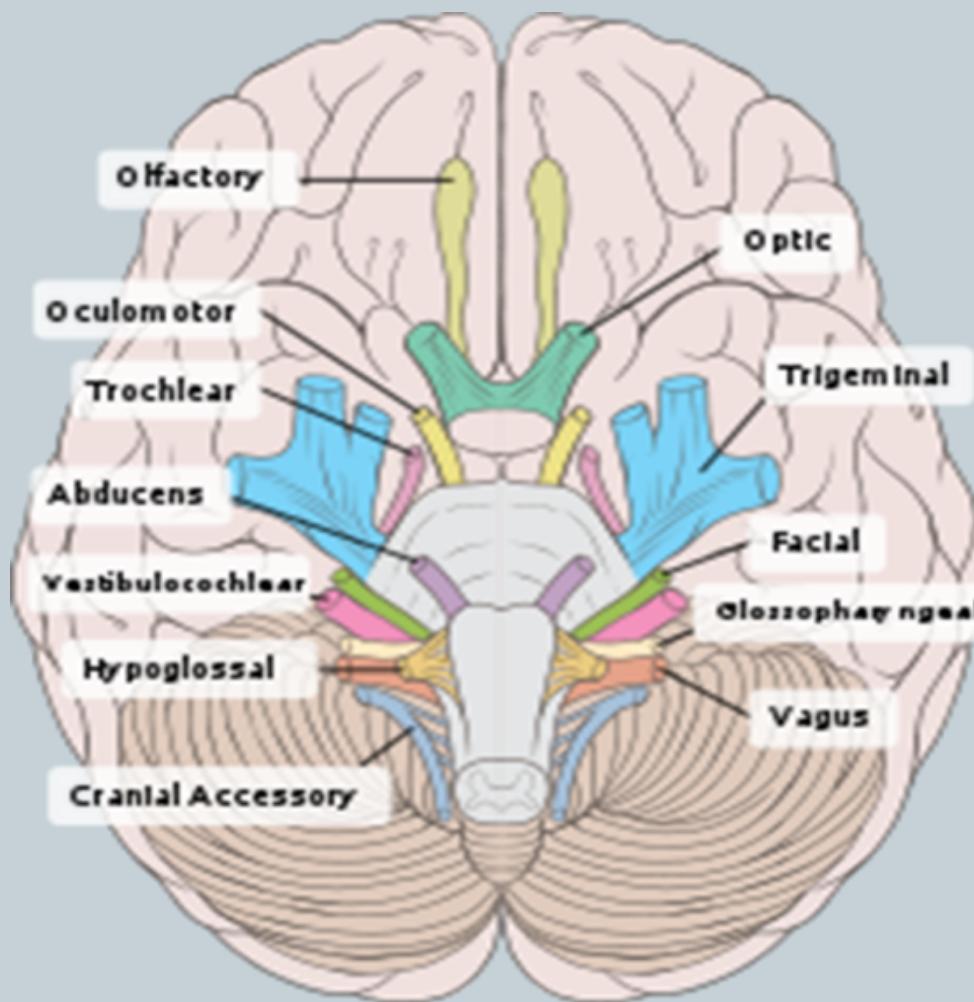
Nervii craniieni

➤ 12 perechi și toți cu excepția primelor
2 perechi aparțin trunchiului cerebral.

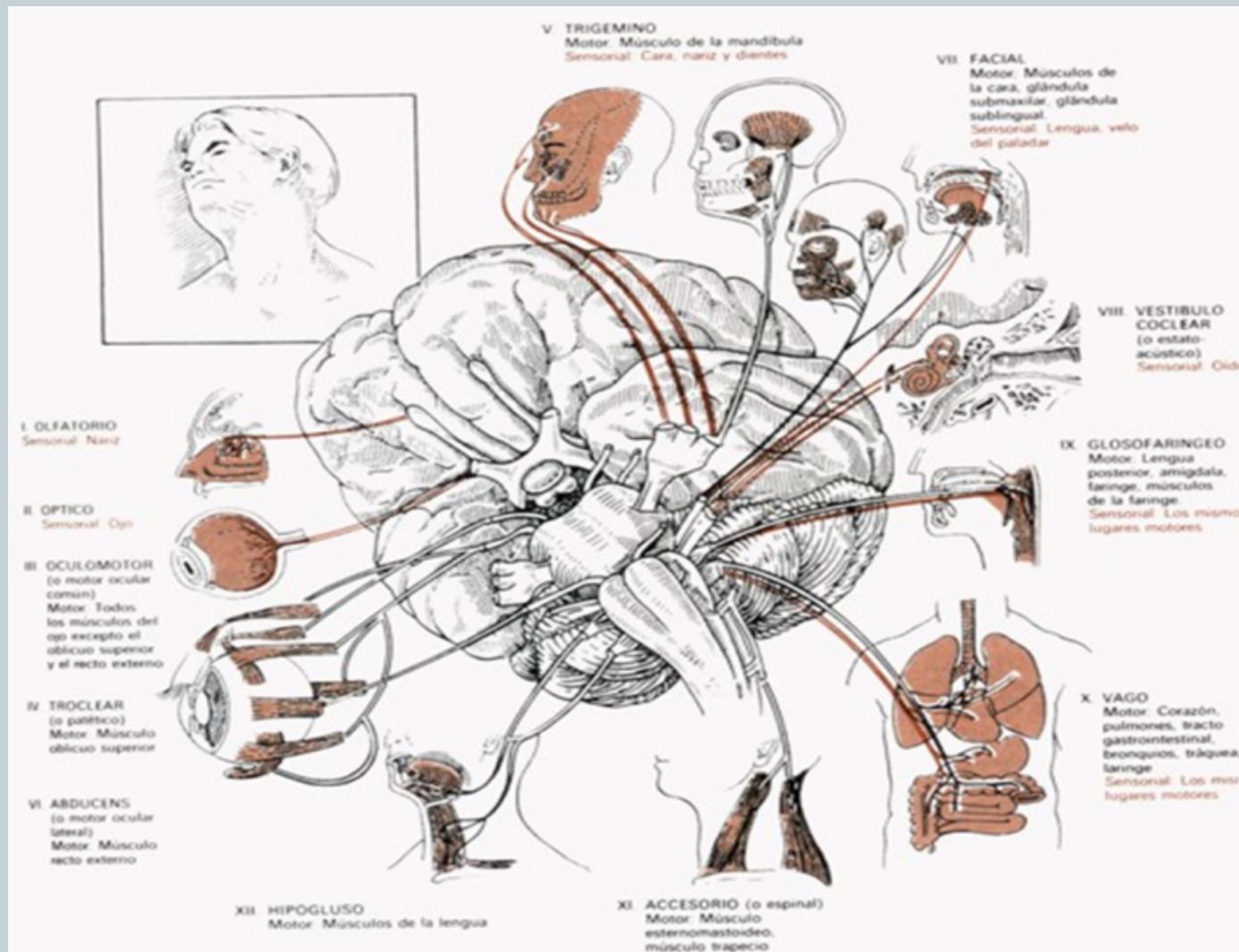
- Nervii olfactivi (I);
- Nervii optici (II);
- Nervii oculomotori (III);
- Nervii trohleari (IV);
- Nervii trigemeni (V);
- Nervii abductori (VI);
- Nervii faciali (VII);
- Nervii vestibulocohleari (VIII);
- Nervii glosofaringieni (IX);
- Nervii vagi (X);
- Nervii accesori (XI);
- Nervii hipogloși (XII).

Nervii cranieni

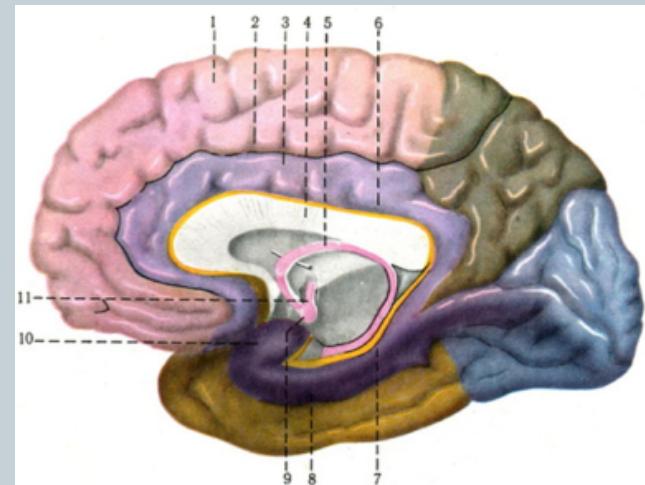
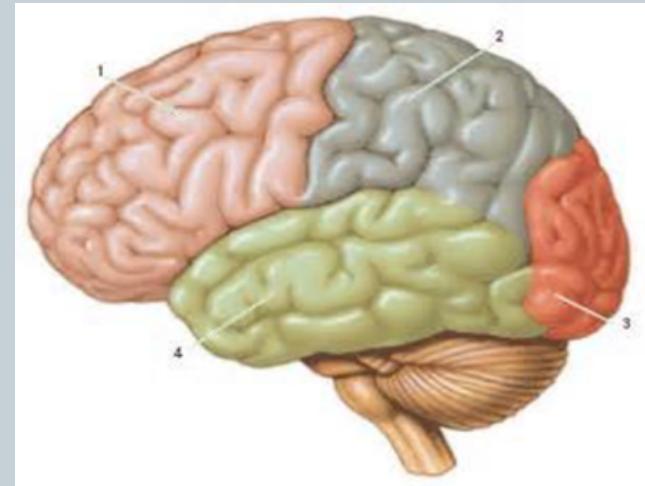

Nervii cranieni

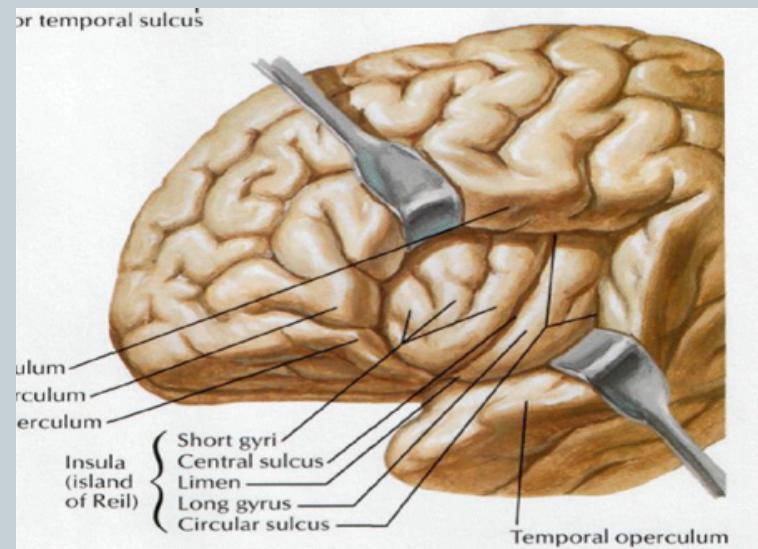
Emisferele cerebrale

- Dimensiunile medii:
  - lungime - 17 cm;
  - lățime - 14 cm;
  - înălțime - 13 cm.
- Greutatea medie:
  - la bărbați - 1380 gr;
  - la femei - 1350 gr.
- Prezintă :
  - trei fețe: laterală, medială, bazală;
  - trei margini - la granița dintre fețe;
  - trei poli: frontal, occipital, temporal.

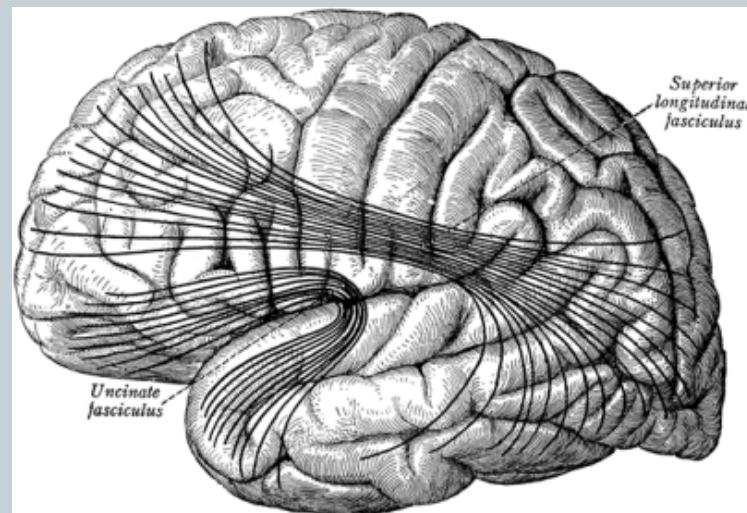
Emisferele cerebrale

- Prezintă :
  - numeroase șanțuri:
    - primare, sau fisuri (scizuri), separă lobii;
    - secundare, sau intergirare, separă girusurile;
    - terțiare, sunt superficiale, brăzdează girusurile.
- Formate din cinci lobi: frontal, parietal, temporal, occipital, insula;
- Prezintă asimetrie în volum (emisfera stângă fiind mai dezvoltată la dreptaci);

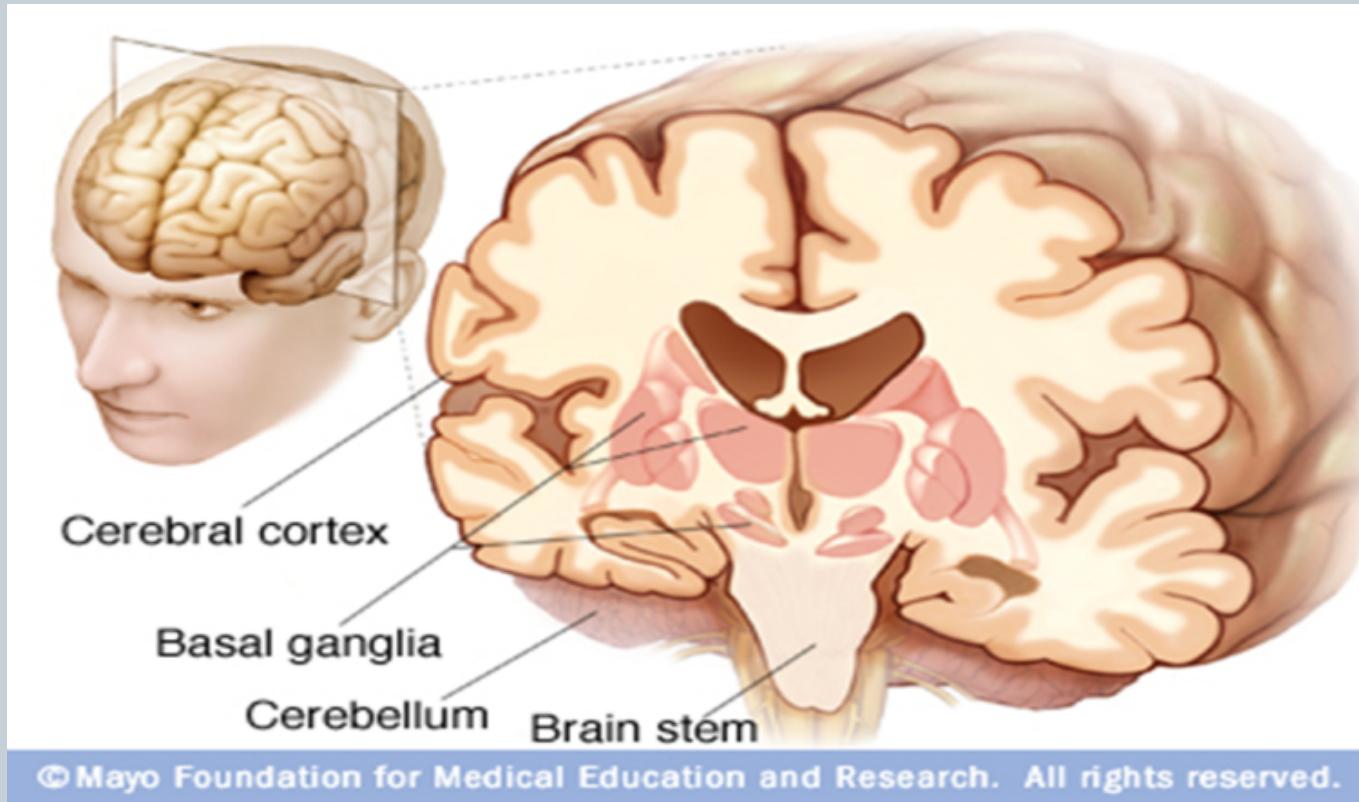
Structura internă a emisferelor cerebrale

- Substanța albă este alcătuită din trei tipuri de fibre:
  - de proiecție (ascendente și descendente)
    - prin care cortexul este conectat cu celelalte structuri ale SNC;
  - comisurale
    - fac legătura între emisfere (corpul calos, fornixul, comisurile cerebrale anteroară și posterioară);
  - de asociatie
    - fac legătura între girusurile și lobii aceleiași emisfere;

Structura internă a emisferelor cerebrale

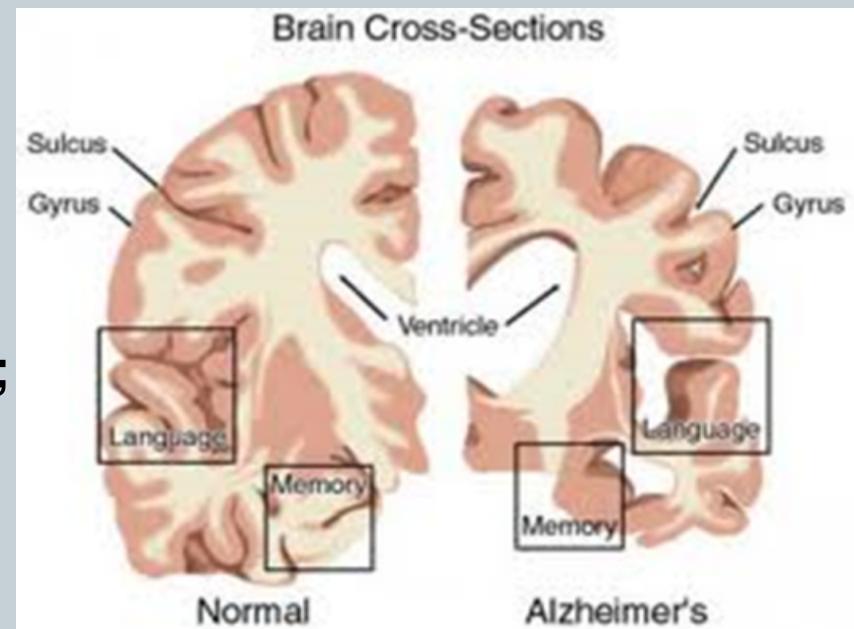
- Substanța cenușie formează :
  - în interior nucleii bazali;
  - la exterior scoarța cerebrală.

Structura internă a emisferelor cerebrale

➤ Scoarța cerebrală (cortex cerebri, pallium)

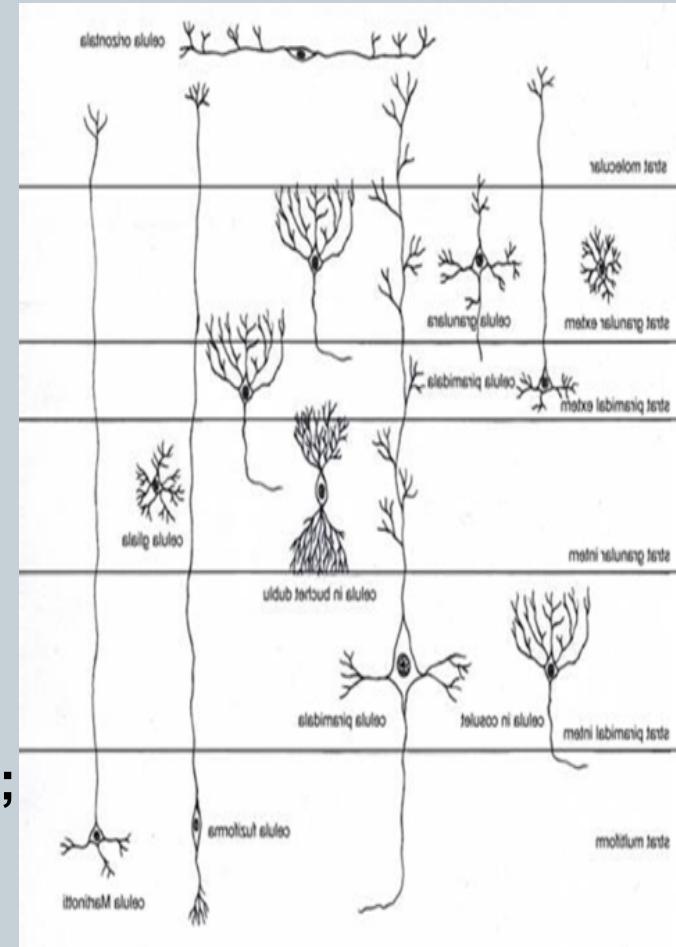
- Acoperă suprafața externă a emisferelor cerebrale;
- Are o suprafață de peste 2200 cm.patrați;
- Grosime cuprinsă între 2-5mm;
- Este formată din zeci de miliarde de neuroni;
- Neuronii sunt dispuși în straturi (lame).

Structura internă a emisferelor cerebrale

➤ Neocortexul

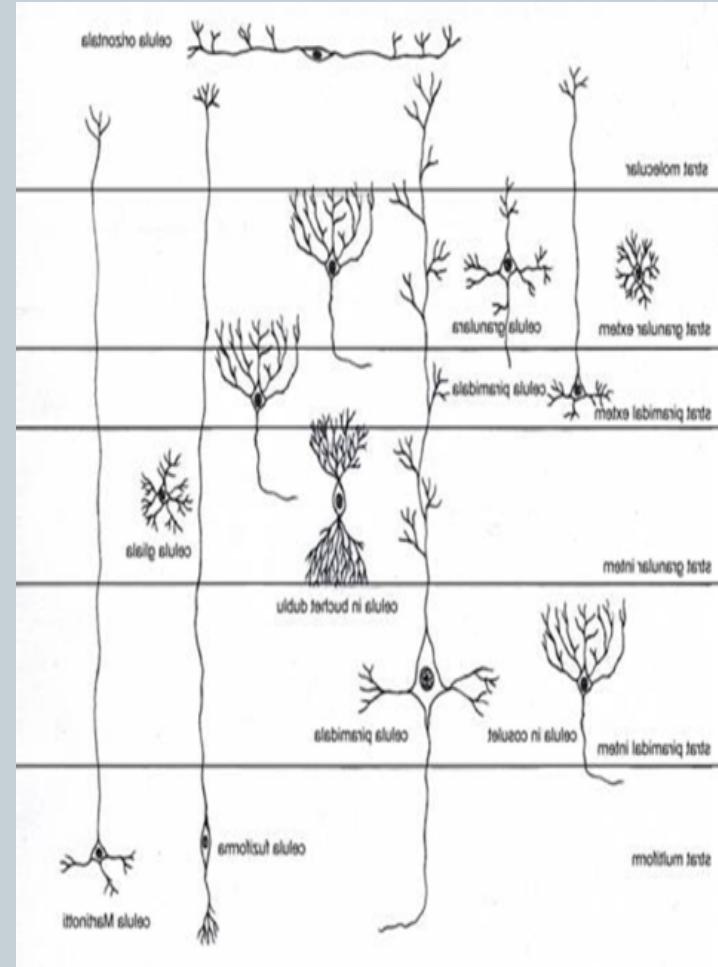
- stratul I, molecular (plexiform)
  - neuroni orizontali Cojal, dispersați, dendritele și axonii dispuși tangențial;
- stratul II, granular extern
  - neuroni granulari (stelați) și piramidali mici, cu prelungirile extinse în straturile adiacente;
- stratul III, piramidal extern
  - 1-ul substrat - neuroni piramidali mici;
  - al 2-lea substrat - piramidali mijlocii, situați profund;

Structura internă a emisferelor cerebrale

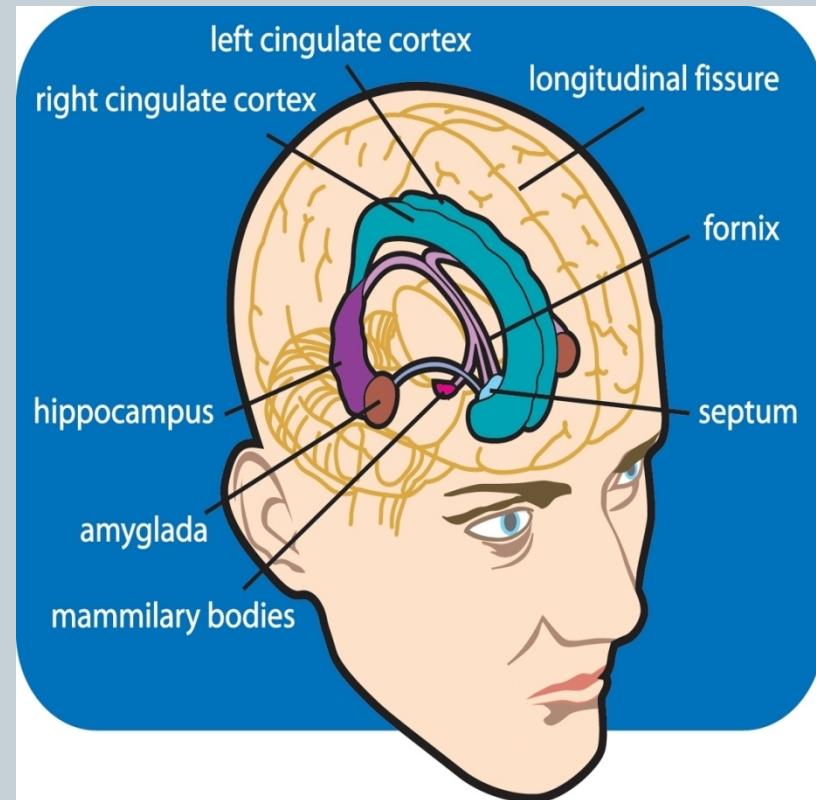
➤ Neocortexul

- **stratul IV, granular intern**
  - celule stelate și piramide mici;
- **stratul V, piramidal intern**
  - neuroni piramidali mari descriși de Betz (numit și strat ganglionar);
- **stratul VI, polimorf (fuziform)**
  - neuroni de forme și dimensiuni diferite.

Sistemul limbic

- Termenul de limbic a fost utilizat pentru prima oară de către Broca în a.1878 și semnifică margină, graniță dintre emisfere și trunchiul cerebral.
- El a descris lobul limbic format din:
  - gyrus cingular;
  - gyrus parahipocampal.

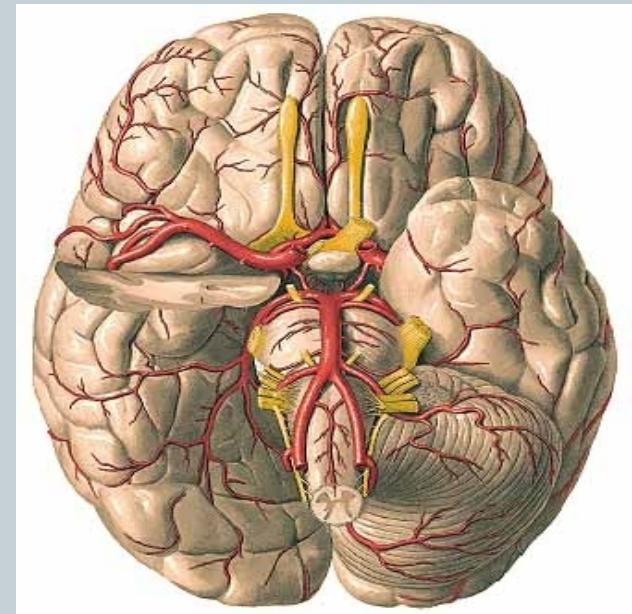
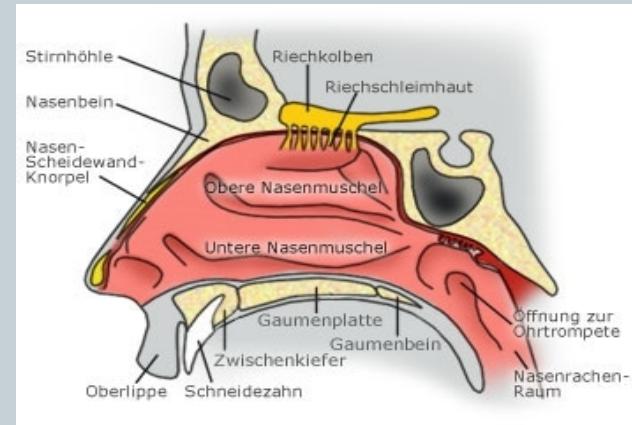

Sistemul limbic

➤ Conform datelor mai recente este format din:

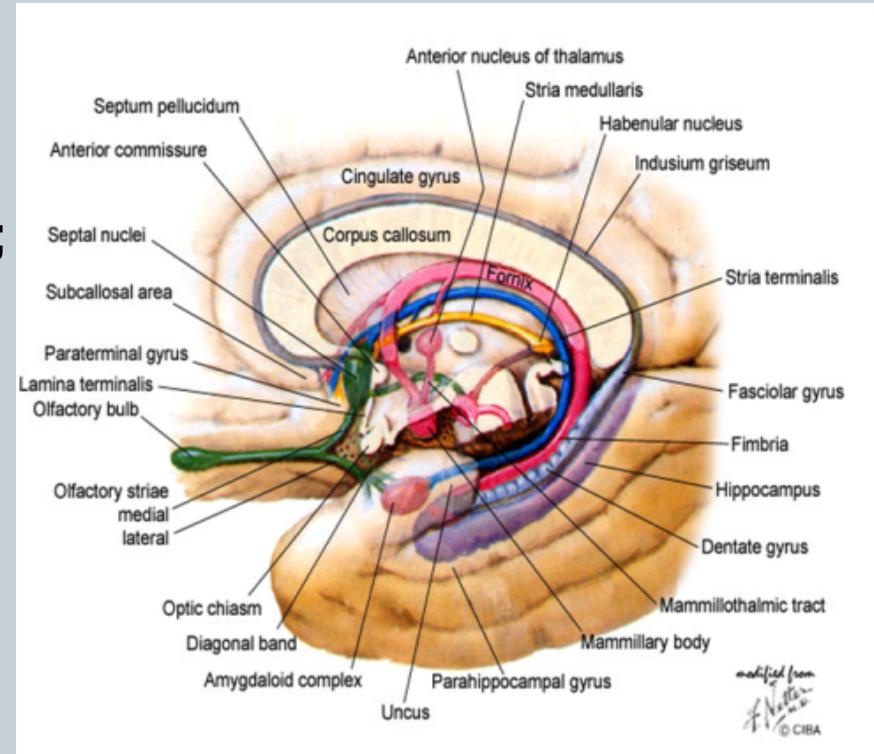
➤ Elemente ce aparțin căii senzoriale olfactive:

- nervii olfactivi;
- bulbul olfactiv;
- tractul olfactiv;
- nucleul olfactiv anterior;
- triunghiul olfactiv,
- lobul piriform.

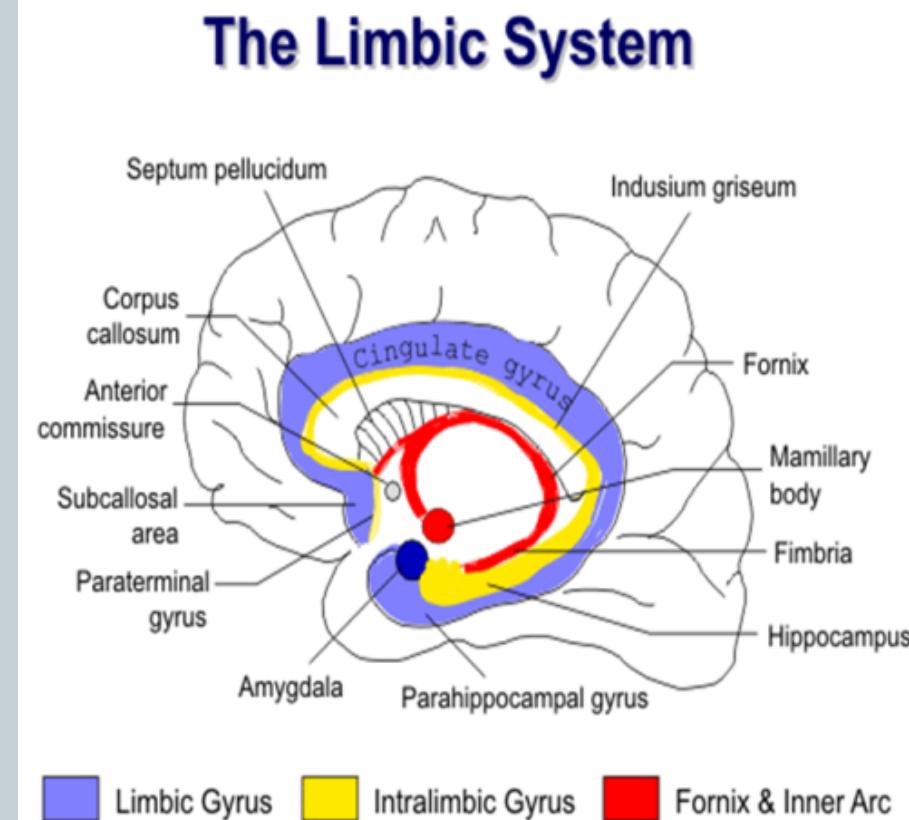
Sistemul limbic

- **Elemente ce aparțin căii reflexe olfactive:**
  - substanța perforată anteroară;
  - tuberculul olfactiv
  - bandeleta diagonală Broca;
  - stria olfactivă medială și intermediară;
  - girusul intralimbic (bandeleta Giacomini).

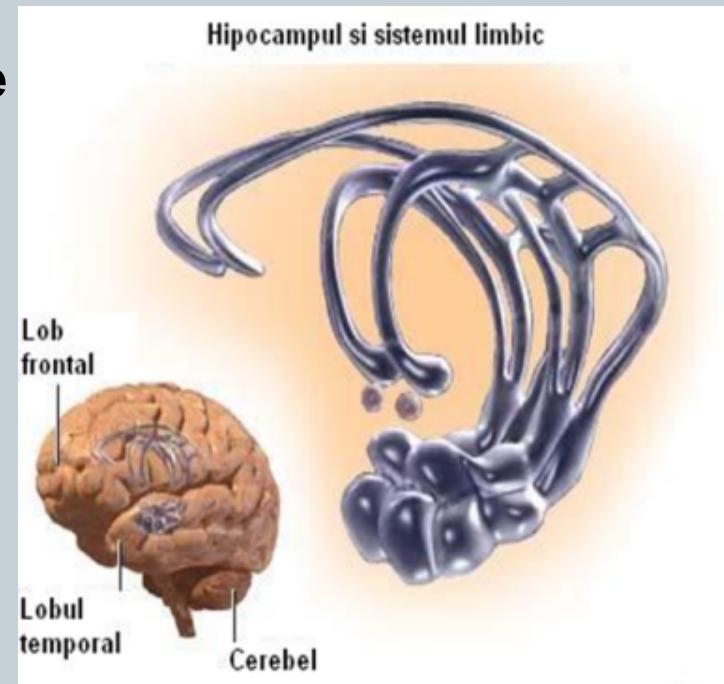
Sistemul limbic

- Complexul amigdalian;
- Formațiunea hipocampală;
- Fornixul;
- Stria terminală, nucleii pat;
- Stria medulară;
- Aria septală:
  - septul pelucid;
  - septul precomisural.
- Girus cingular și parahipocampal.

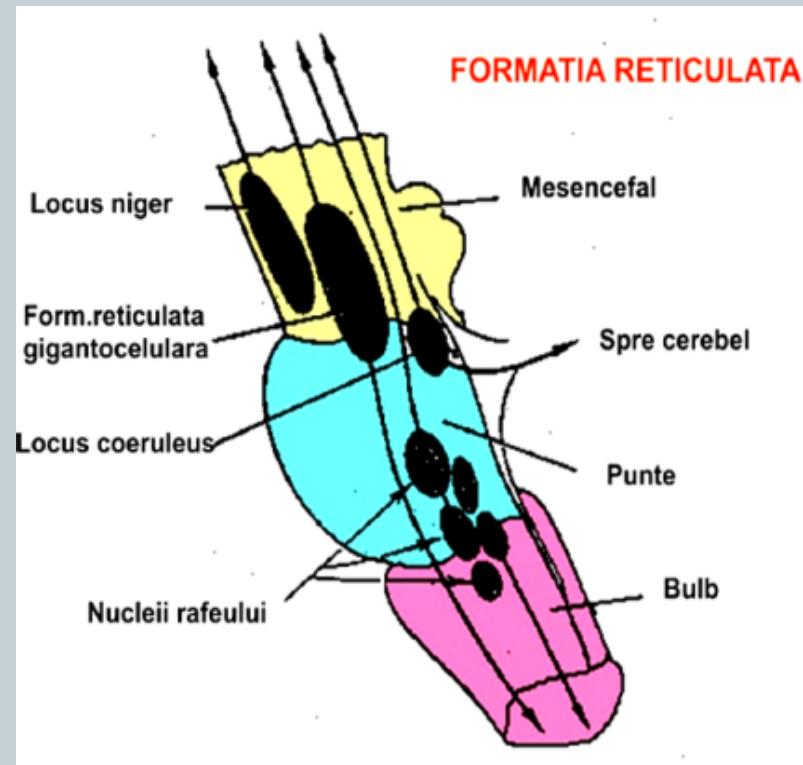
Funcțiile sistemului limbic

- Reprezintă centrul suprem de reglare a activității SNV și a hipofizei;
- Intervine în adaptarea comportamentului primar (nutriție, reproducere);
- Contribuie la formarea memoriei;
- Asigură exprimarea emoțiilor;
- Reglează starea de somn-veghe;

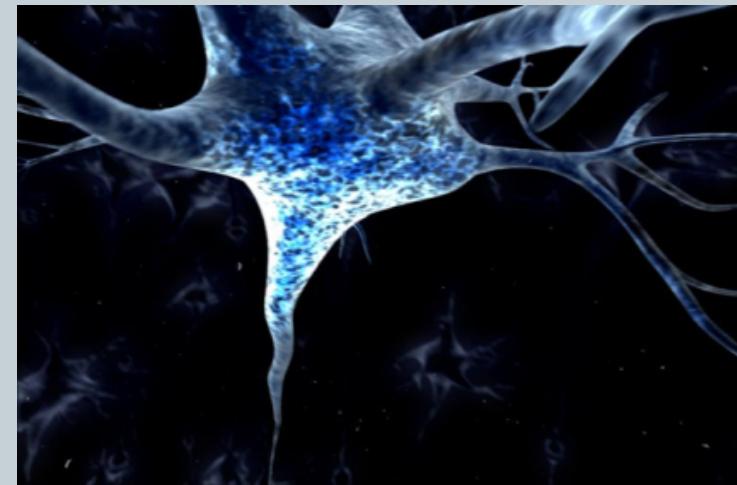
Formația reticulată (FR)

- Reprezintă partea cea mai veche a trunchiului cerebral.
- A fost descrisă de Cajal în a.1911.
- Este o structură nespecifică.
- Dispusă profund și răspândită difuz.
- Alcătuită din nuclei și fibre.
- Prezentă în tot axul cerebrospinal.
- Mai evident organizată la nivelul trunchiului cerebral.

Formația reticulată

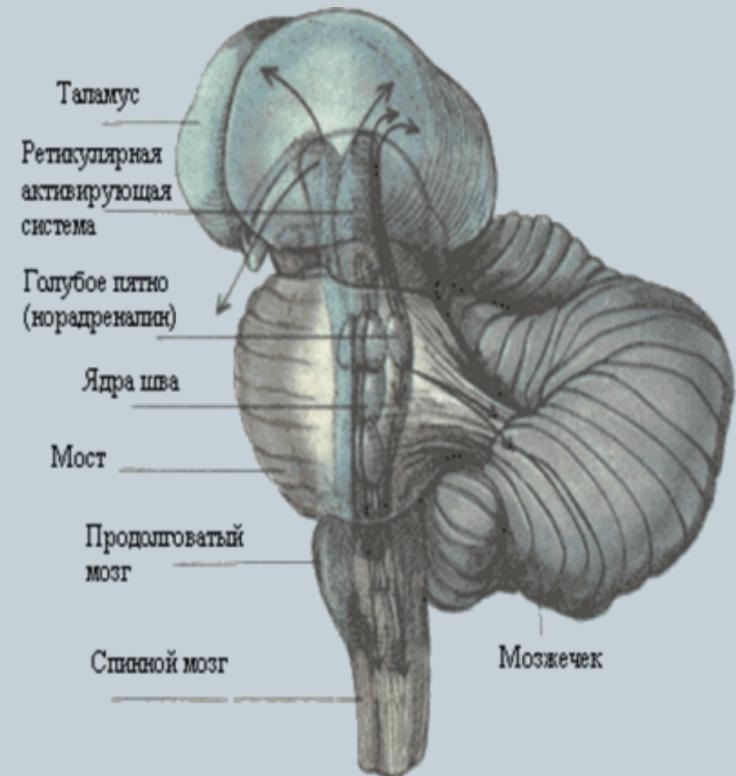
- **Neuronii reticulați prezintă :**
  - dendrite foarte ramificate ;
  - axon lung (de tip Golgi I) cu foarte ambudente colaterale;
  - unii axoni se bifurcă, de aceea ei pot și primi impulsul nervos, și-l transmite.

Wellcome Images

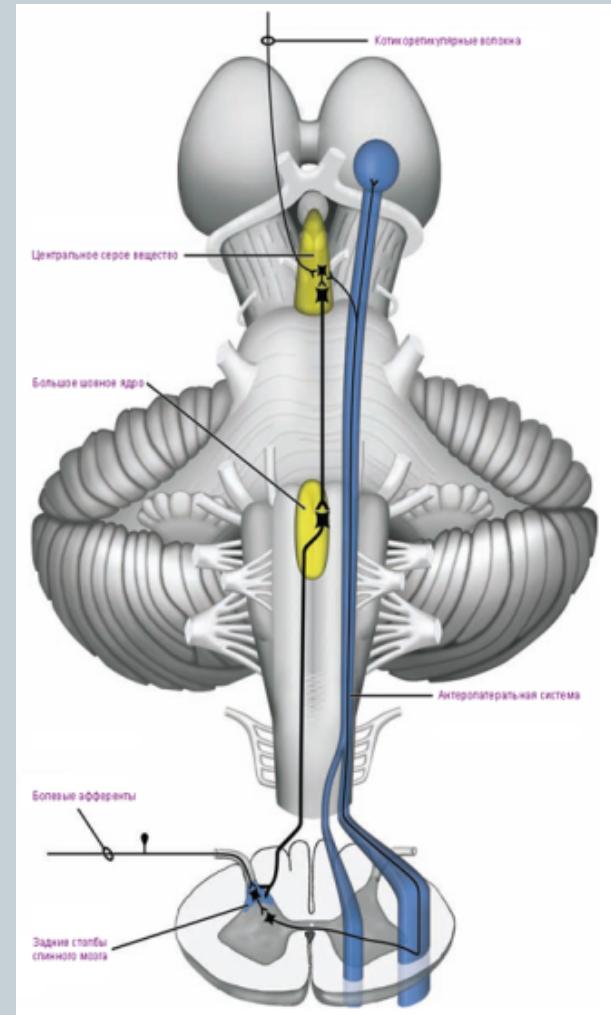
Formația reticulată

- Conține numeroși nuclei (98 la număr).
- Se dispun în coloane longitudinale.
- Se împart în patru grupe:
  - nucleii rafeului;
  - nucleii paramediani bulbopontini;
  - nucleii centrali;
  - nucleii laterali.

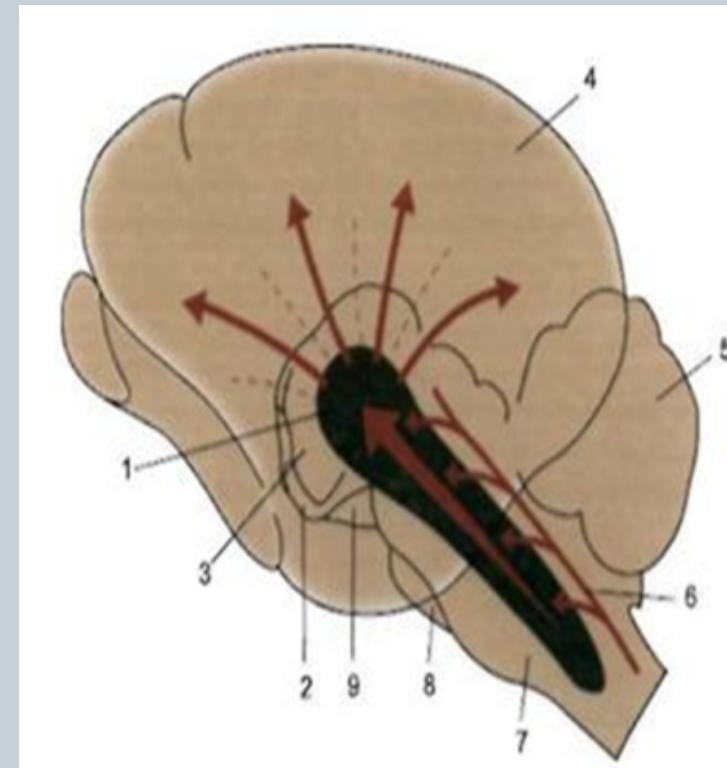
Formația reticulată

- **Căile de conducere:**
  - sunt dificil de delimitat;
  - sunt polisinaptice;
  - ascendențe și descendente;
reticulopetale, reticulofugale
  - parțial încrucișate și neîncrucișate.

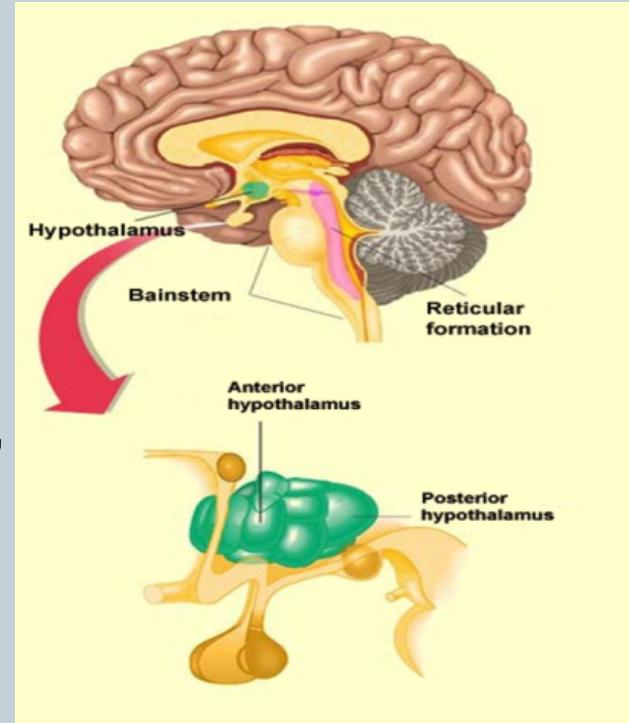
Formația reticulată

- Este considerată funcțional principala structură integratoare, unde nu există specificitate somatică sau vegetativă, senzitivă sau motorie.

Funcțiile formației reticulare

- Are rol în menținerea tonusului cerebral, care este acea stare de pregătire a SN pentru orice tip de activitate ;
- Controlează desfășurarea unui arc reflex;
- Declanșează fenomene comportamentale; (emoții, instințe, procese corticale psihice, alternanța somn-veghe);
- Modulează mișcările comandate de cortex;
- Influențează tonusul muscular;
- Are efect stimulator cât și inhibitor asupra respirației, sistemului cardiovascular.

Vă mulțumesc pentru atenție !

Întrebări?